

Управління освіти Прилуцької міської ради
Чернігівської області
Міський методичний центр

Хорт М. К.

Організація роботи асистента вчителя в інклюзивному класі

Методичні рекомендації

Прилуки 2019

Прилуки? 2019
вкладач.

Хорт Марина Костянтинівна, асистент вчителя
Прилуцької ЗОШ I – III ст. № 14

Рецензенти:

Грона Н. В., доктор педагогічних наук, викладач вищої категорії, викладач-методист Прилуцького гуманітарно-педагогічного коледжу ім. І.Я. Франка

Литвак Д. М., методист відділу інтернатних закладів та інклюзивного навчання Чернігівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені К.Д. Ушинського

Хорт М.К.

Організація роботи асистента вчителя в інклюзивному класі. Методичні рекомендації/ М.К. Хорт. – Прилуки: КП «Прилуцька міська друкарня», 2019 р. – 104 с.

Збірник містить зразки оформлення шкільної документації, схеми, таблиці у сфері інклюзивної освіти. Змістовно перераховано обов'язки асистента, процеси взаємодії з іншими спеціалістами. Матеріали видання узгоджено з чинними нормативними документами українського законодавства та призначені для студентів та учителів загальноосвітніх навчальних закладів.

Погоджено на засіданні науково-методичної ради міського методичного центру управління освіти Прилуцької міської ради, протокол № _____ від _____ 2019 р.

Зміст

<i>Передмова</i>	4
I. Правовий аспект інклюзивної освіти	
1. Нормативно-правова база у сфері інклюзивної освіти	7
2. Процес відкриття інклюзивного класу	22
3. Асистент вчителя в інклюзивному класі	26
4. Моделі спільного викладання в класі	28
5. Документація асистента вчителя	34
6. Індивідуальна програма розвитку	38
7. Узгодження ІПР. Консультування батьків	66
II. Корекційні вправи для дітей за інклюзивною формою навчання	68
1. Вправи для розвитку уваги	69
2. Ігри для розвитку пам'яті	86
3. Ігри для розвитку мислення	91
<i>Література</i>	102

Передмова

Це пов'язано з багатьма чинниками, зокрема: активністю батьків дітей з порушеннями психофізичного розвитку щодо забезпечення можливості для їхніх дітей навчатися у загальноосвітніх навчальних закладах разом із своїми однолітками та проживати в сім'ї, діяльністю громадських організацій, міжнародними зобов'язаннями держави, що зумовлюють відповідну державну політику, та ін.

Найбільш фундаментальним втіленням прав людини на міжнародному рівні стала Загальна Декларація ООН про права людини, що була прийнята Організацією Об'єднаних Націй 10 грудня 1948 року, яка проголосила рівність прав усіх людей без винятку.

Серед інших численних міжнародних документів, ратифікованих Україною, важливими є Конвенція ООН про права дитини (1989 р.) і Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю (2006 р.), де у Статті 24 «Освіта» зазначається, що «держави-учасниці Конвенції повинні впроваджувати інклюзивну освіту на всіх рівнях». В Україні основними законодавчими документами, що захищають права та основні свободи громадян, є: Конституція України (1996 р.), Закон України «Про Уповноваженого з прав людини» (1997 р.), Закон України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» (2013 р.).

Для впровадження інклюзії у шкільну практику вчителі мають змінюватися. Вони мають прийняти й усвідомити нову освітню парадигму, нові способи організації навчально-виховного процесу, розробки навчально-методичного забезпечення, опанувати сучасні методики диференційованого й особистісно-орієнтованого викладання (залежно від індивідуальних потреб учня). Вчителі мають спілкуватися один з одним, працювати в команді з іншими педагогами та фахівцями, батьками, учнями, представниками громади, щоб визначити, які зміни необхідні для впровадження інклюзивної практики безпосередньо в їхньому навчальному закладі.

Інклюзивна практика реалізує доступ до одержання освіти в загальноосвітньому закладі за місцем проживання та створення необхідних умов для успішного навчання для всіх без виключення дітей, незалежно від їх індивідуальних особливостей, психічних та фізичних можливостей.

Збільшення кількості народження дітей із порушеннями в розвитку не лише проблема українського, але глобального масштабу. Рівень підтримки, гуманізм та терпимість у ставленні до дітей з особливими потребами, можливість надати їм доступну та якісну освіту – показники ступеня розвитку суспільства, в якому вони живуть.

Реалізація прав на освіту дітей з обмеженими можливостями здоров'я розглядається як одна з найважливіших завдань державної політики в галузі

корекційної освіти. Отримання такими дітьми якісної загальної та професійної освіти є одним з основних і невід'ємних умов їх успішної соціалізації, забезпечення повноцінної участі в житті суспільства, ефективної самореалізації в різних видах професійної і соціальної діяльності. Метою роботи з дітьми, які мають порушення психофізичного розвитку, є інтеграція у сучасну систему соціальних стосунків. Діти народжуються з великими потенціальними можливостями пізнавати світ у всій його красі, жити, розвиватись і творити в ньому. Спілкування є однією з основних людських потреб. Дитина з особливими потребами – не пасивний член суспільства, а особистість, яка має право на задоволення власних соціальних потреб, на працю, відпочинок, створення сім'ї, пенсійне забезпечення, доступ до культурних цінностей.

Забезпечення права і комфортних умов на освіту дітей з обмеженими можливостями здоров'я в загальноосвітніх навчальних закладах, одержання освіти та участі в трудовій діяльності громадян, що відносяться до категорії «осіб з обмеженими можливостями здоров'я», є необхідною характеристикою демократичного цивілізованого суспільства.

Інклюзивна освіта – перший крок до визнання ціннісної значимості і поваги до особистості кожної дитини, прийняття її індивідуальності й неповторності, забезпечення її подальшого повноцінного та гідного життя в суспільстві.

У цьому збірнику розкривається безпосередньо роль асистента в інклюзивному класі та роз'яснюється процес ведення документації, розкриваються особливості співпраці з іншими педагогами.

Нормативно-правова база у сфері інклюзивної освіти

Починаючи з 2011 року відповідні зміни щодо забезпечення інклюзивної освіти введено у законодавчі та нормативно-правові документи, що стосуються усіх ланок освіти – дошкільної, загальної середньої, вищої.

1. П. 1 ст. 23. Конвенції ООН про права дитини, 20 листопада 1989 р. «дитина має вести повноцінне і достойне життя в умовах, які забезпечують її гідність, сприяють почуттю впевненості в собі і полегшують її активну участь у житті суспільства».

2. Ст. 53 Конституції України. «Кожен має право на освіту».

Закони України

3. Стаття 3 Закону України «Про освіту» 2017 р. Право на освіту п. 2. В Україні створюються рівні умови доступу до освіти. Ніхто не може бути обмежений у праві на здобуття освіти. Право на освіту гарантується незалежно від віку, статі, раси, стану здоров'я, інвалідності, громадянства, національності, політичних, релігійних чи інших переконань, кольору шкіри, місця проживання, мови спілкування, походження, соціального і

майнового стану, наявності судимості, а також інших обставин та ознак.

4. П. 6 ст. 3 Закону України «Про освіту»: «Держава створює умови для здобуття освіти особами з особливими освітніми потребами з урахуванням індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів, а також забезпечує виявлення та усунення факторів, що перешкоджають реалізації прав і задоволенню потреб таких осіб у сфері освіти».

5. Стаття 19. Закону України «Про освіту» 2017 р.: «Освіта осіб з особливими освітніми потребами.

- Органи державної влади та органи місцевого самоврядування створюють умови для забезпечення прав і можливостей осіб з особливими освітніми потребами для здобуття ними освіти на всіх рівнях освіти з урахуванням їхніх індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів.

- Держава забезпечує підготовку фахівців для роботи з особами з особливими освітніми потребами на всіх рівнях освіти.

- Особам з особливими освітніми потребами освіта надається нарівні з іншими особами, у тому числі шляхом створення належного фінансового, кадрового, матеріально-технічного забезпечення та забезпечення розумного пристосування, що враховує індивідуальні потреби таких осіб, визначені в індивідуальній програмі розвитку.

- Для навчання, професійної підготовки або перепідготовки осіб з особливими освітніми потребами застосовуються види та форми здобуття освіти, що враховують їхні потреби та індивідуальні можливості.

- Органи державної влади, органи місцевого самоврядування та заклади освіти створюють умови для здобуття освіти особами з особливими освітніми потребами шляхом забезпечення розумного пристосування та універсального дизайну.

- Навчання та виховання осіб з особливими освітніми потребами, зокрема тими, що спричинені порушенням розвитку та інвалідністю, у закладах дошкільної, позашкільної та середньої освіти здійснюються за рахунок коштів освітніх субвенцій, державного та місцевих бюджетів, інших джерел, не заборонених законодавством, у тому числі з урахуванням потреб дитини, визначених в індивідуальній програмі розвитку.

- Зарахування осіб з особливими освітніми потребами до спеціальних закладів освіти, переведення з одного типу закладу до іншого та відрахування таких осіб здійснюються у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки.

- Категорії осіб з особливими освітніми потребами визначаються актами Кабінету Міністрів України.»

6. Стаття 20 Закону України «Про освіту» 2017 р.:
«Інклюзивне навчання

✓ Заклади освіти за потреби утворюють інклюзивні та/або спеціальні групи і класи для навчання осіб з особливими освітніми потребами. У разі звернення особи з особливими освітніми потребами або її батьків така група або клас утворюється в обов'язковому порядку.

✓ Заклади освіти зі спеціальними та інклюзивними групами і класами створюють умови для навчання осіб з особливими освітніми потребами відповідно до індивідуальної програми розвитку та з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей.

✓ Особи з порушеннями фізичного, психічного, інтелектуального розвитку і сенсорними порушеннями забезпечуються у закладах освіти допоміжними засобами для навчання.

✓ Особам з особливими освітніми потребами надаються психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги у порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки.

Психолого-педагогічні послуги – це комплексна система заходів з організації освітнього процесу та розвитку особи з особливими освітніми потребами, що передбачені індивідуальною програмою розвитку та надаються педагогічними працівниками закладів освіти, реабілітаційних установ системи охорони здоров'я, соціального захисту, фахівцями інклюзивно-ресурсного центру.

Корекційно-розвиткові послуги (допомога) – це комплексна система заходів супроводження особи з

особливими освітніми потребами у процесі навчання, що спрямовані на корекцію порушень шляхом розвитку особистості, її пізнавальної діяльності, емоційно-вольової сфери та мовлення.

✓ Органи державної влади та органи місцевого самоврядування утворюють інклюзивно-ресурсні центри з метою забезпечення реалізації права на освіту та психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами.

Психолого-педагогічний супровід – це комплексна система заходів з організації освітнього процесу та розвитку дитини, передбачена індивідуальною програмою розвитку.

✓ Будівлі, споруди і приміщення закладів освіти повинні відповідати вимогам доступності згідно з державними будівельними нормами і стандартами.

✓ Проектування, будівництво та реконструкція будівель, споруд, приміщень закладів освіти здійснюються з урахуванням принципів універсального дизайну та/або розумного пристосування.

7. П. 1 ст. 6 Закону України «Про загальну середню освіту».

8. Ст. 32 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні». Повноваження у сфері освіти, охорони здоров'я, культури, фізкультури і спорту. До відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належать: б) делеговані повноваження: 1) забезпечення в межах наданих повноважень доступності і безоплатності

освіти... 6) забезпечення школярів із числа дітей-сиріт, дітей-інвалідів/інвалідів I-III групи, дітей, позбавлених батьківського піклування, та дітей із сімей, які отримують допомогу відповідно до Закону України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям», які навчаються в державних і комунальних навчальних закладах, безоплатними підручниками, створення умов для самоосвіти.

9. Закон України від 05.06.2014 № 1324-VII «Про внесення змін до деяких законів України про освіту щодо організації інклюзивного навчання».

10. Закон України від 23.05.2017 № 2053-VIII «Про внесення змін до Закону України «Про освіту» щодо особливостей доступу осіб з особливими освітніми потребами до освітніх послуг».

Укази Президента України

11. Указ Президента України «Про заходи, спрямовані на забезпечення додержання прав осіб з інвалідністю» від 13.12.2016.

Постанови Кабінету Міністрів України

12. Постанова Кабінету Міністрів України від 23.04.2003 № 585 «Про встановлення строку навчання у загальноосвітніх навчальних закладах для дітей з особливими освітніми потребами».

13. Постанова Кабінету Міністрів України від 25.08.2004 № 1096 «Про встановлення розміру доплати за окремі види педагогічної діяльності».

14. Постанова Кабінету Міністрів України від 15.08.2011 № 872 «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах».

15. Постанова Кабінету Міністрів України від 18.07.2012 № 635 «Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 14 квітня 1997 р. № 346 і від 14 червня 2000 р. № 963».

16. Постанова Кабінету Міністрів України від 21.08.2013 № 607 «Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами».

17. Постанова Кабінету Міністрів України від 08.07.2015 № 479 «Про внесення змін у додаток 2 до постанови Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2002 р. № 1298».

18. Постанова Кабінету Міністрів України від 29.07.2015 № 531 «Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 14 квітня 1997 р. № 346 і від 14 червня 2000 р. № 963».

19. Постанова Кабінету Міністрів України від 29.07.2015 №530 «Про внесення змін до Положення про дошкільний навчальний заклад».

20. Постанова Кабінету Міністрів України від 27.09.2016 № 671 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України».

21. Постанова Кабінету Міністрів України від 26.10.2016 № 753 «Про внесення змін до постанови

Кабінету Міністрів України від 23 квітня 2003 р. № 585». Постановою Кабінету Міністрів України від 26.10.2016 № 753 вносяться зміни до постанови Кабінету Міністрів України від 23.04.2003 № 585 «Про встановлення строку навчання у загальноосвітніх навчальних закладах для дітей з особливими освітніми потребами»: «3. Припинити набір учнів до підготовчих та перших класів спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів) для дітей із затримкою психічного розвитку з 1 вересня 2017 р., забезпечивши умови для навчання дітей із затримкою психічного розвитку в спеціальних або інклюзивних класах загальноосвітніх навчальних закладів».

22. Постанова Кабінету Міністрів України від 14.02.2017 № 88 «Про порядок та умови надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами».

23. Положення про інклюзивно-ресурсний центр, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 12.07.2017 № 545.

24. Постанова Кабінету Міністрів України від 09.08.2017 № 588 «Про внесення змін до Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах». Зміни.

25. Постанова Кабінету Міністрів України від 15.11.2017 № 863 «Про внесення змін до Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим

бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами».

26. Постанова Кабінету Міністрів України від 14.02.2018 № 72 «Про внесення змін у додаток до постанови Кабінету Міністрів України від 25 серпня 2004 р. № 1096».

27. Постанова Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 № 88 «Деякі питання використання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами у 2018 році».

28. Постанова Кабінету Міністрів України від 22.08.2018 № 615 «Про затвердження Порядку використання у 2018 році коштів, передбачених у державному бюджеті на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами».

29. Постанова Кабінету Міністрів України від 22.08.2018 № 617 «Деякі питання створення ресурсних центрів підтримки інклюзивної освіти та інклюзивно-ресурсних центрів».

Накази Міністерства освіти і науки України

30. Наказ Держспоживстандарт від 28.07.2010 № 327 (доповнено Класифікатор професій посадою асистента вчителя інклюзивного навчання).

31. Наказ Міністерства освіти і науки України від 01.10.2010 № 912 «Про затвердження Концепції розвитку інклюзивного навчання».

32. Наказ Міністерства освіти і науки України від 06.12.2010 № 1205 «Про затвердження Типових штатних нормативів загальноосвітніх навчальних закладів».

33. Положення про спеціальні класи для навчання дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітніх навчальних закладах (наказ Міністерства освіти і науки України від 09.12.2010 № 1224, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 29.12.2010 за № 1412/18707).

34. Порядок поділу класів на групи при вивченні окремих предметів у загальноосвітніх навчальних закладах, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 № 128, зареєстрованих в Міністерстві юстиції України 06.03.2002 за № 229/6517.

35. Положення про спеціальну загальноосвітню школу (школу-інтернат) для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку (наказ Міністерства освіти і науки України від 15.09.2008 № 852, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 22 грудня 2008 р. за № 1219/15910) – не є чинним для загальноосвітньої школи.

36. Наказ Міністерства освіти і науки України та Міністерства охорони здоров'я України від 06.02.2015 № 104/52 «Про затвердження Порядку комплектування інклюзивних груп у дошкільних навчальних закладах».

37. Наказ Міністерства освіти і науки України від 31.12.2015 № 1436 «Про затвердження Плану заходів

щодо забезпечення права на освіту дітей з особливими освітніми потребами в загальноосвітньому просторі».

38. Наказ Міністерства освіти і науки України від 20.05.2016 № 544 «Про внесення змін до наказу Міністерства освіти і науки України від 04 листопада 2010 року № 1055».

39. Наказ Міністерства освіти і науки України від 26.09.2016 № 1148 «Про надання грифів Міністерства освіти і науки України навчальній літературі для дітей з особливими освітніми потребами».

40. Наказ МОН України від 04.04.2017 № 527 «Про видання навчальної літератури для дітей з особливими освітніми потребами у 2017 році».

41. Наказ МОН України від 01.02.2018 № 90 «Про внесення змін до наказу Міністерства освіти і науки України від 06 грудня 2010 року № 1205».

42. Наказ МОН України від 22.03.2018 № 271 «Про затвердження Примірного переліку корекційних засобів навчання та реабілітаційного обладнання для спеціальних закладів освіти».

43. Наказ МОН України від 23.04.2018 № 414, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 11 травня 2018 р. за № 582/32034 «Про затвердження Типового переліку спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку дітей з особливими освітніми потребами, які навчаються в інклюзивних та спеціальних класах закладів загальної середньої освіти».

44. Наказ Міністерства освіти і науки України від 03.05.2018 № 447 «Про затвердження Примірною переліку обладнання для оснащення кабінетів інклюзивно-ресурсного центру».

45. Наказ Міністерства освіти і науки України від 08.06.2018 № 609 «Про затвердження Примірною положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти».

46. Наказ МОН України від 12.06.2018 № 627 «Про затвердження типової освітньої програми спеціальних закладів загальної середньої освіти II ступеня для дітей з особливими освітніми потребами».

47. Наказ МОН України від 21.06.2018 № 668 «Про затвердження типової освітньої програми спеціальних закладів загальної середньої освіти III ступеня для дітей з особливими освітніми потребами».

48. Наказ МОН України від 25.06.2018 № 693 «Про затвердження типової освітньої програми спеціальних закладів загальної середньої освіти I ступеня для дітей з особливими освітніми потребами».

49. Наказ МОН України від 26.07.2018 № 813 «Про затвердження типової освітньої програми спеціальних закладів загальної середньої освіти II ступеня для дітей з особливими освітніми потребами».

50. Наказ МОН України від 26.07.2018 № 814 «Про затвердження типової освітньої програми початкової

освіти спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з особливими освітніми потребами».

51. Наказ МОН України від 26.07.2018 № 815 «Про внесення змін до наказу Міністерства освіти і науки України від 12.06.2018 № 627».

52. Наказ МОН України від 26.07.2018 № 816 «Про затвердження типової освітньої програми початкової освіти спеціальних закладів загальної середньої освіти для учнів 1 класів з інтелектуальними порушеннями».

53. Наказ Міністерства освіти і науки України від 16.08.2018 № 917 «Про внесення змін у додатки до наказу міністерства освіти і науки України від 26.07.2018 № 814».

54. Наказ Міністерства освіти і науки України від 06.09.2018 № 977 «Деякі питання комплексної оцінки розвитку дітей з особливими освітніми потребами».

55. Наказ МОН України № 955 від 10.07.2019 Про внесення змін до наказу МОН України № 8 від 12.01.2016 року "Про затвердження Положення про індивідуальну форму навчання в загальноосвітніх навчальних закладах".

Листи Міністерства освіти і науки України

56. Лист МОНмолодьспорту України від 18.05.2012 № 1/9-384 «Про організацію інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах».

57. Лист МОНмолодьспорту України від 26.07.2012 № 1/9-529 «Про організацію психологічного і соціального супроводу в умовах інклюзивного навчання».

58. Лист МОНмолодьспорту України від 25.09.2012 № 1/9-675 «Щодо посадових обов'язків асистента вчителя».

59. Лист МОНмолодьспорту України від 02.01.2013 № 1/9-1 «Про визначення завдань працівників психологічної служби системи освіти в умовах інклюзивного навчання».

60. Лист МОН України від 08.08.2013 № 1/9-539 «Про організаційно-методичні засади забезпечення права на освіту дітям з особливими освітніми потребами».

61. Лист МОН України від 13.08.2014 № 1/9-413 «Про організацію навчально-виховного процесу учнів з розумовою відсталістю та затримкою психічного розвитку».

62. Лист МОН України від 13.08.2014 № 1/9-414 «Про забезпечення безперешкодного доступу до навчальних закладів».

63. Лист МОН України від 12.10.2015 № 1/9-487 «Щодо організації діяльності інклюзивних груп у дошкільних навчальних закладах»

64. Лист МОН України від 09.06.2016 № 1/9-293 «Про доступність дітей з особливими потребами до опорних навчальних закладів».

65. Лист МОН № 1/9-498 від 05.08.2019 "Методичні організації щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами в закладах освіти в 2019/2020 н.р".

66. Лист Міністерства освіти і науки України від 10.01.2017 № 1/9-2 «Про сучасні підходи до навчально-

виховного процесу учнів з особливими освітніми потребами».

67. Лист Міністерства освіти і науки України від 06.02.2017 № 1/9-63 «Щодо навчальної літератури для дітей з особливими освітніми потребами».

68. Лист Міністерства освіти і науки України від 12.07.2017 № 1/9-385 «Про навчальні плани та організацію навчально-реабілітаційного процесу для учнів з особливими освітніми потребами загальноосвітніх навчальних закладів у 2017/2018 навчальному році».

69. Лист Міністерства освіти і науки України від 29.11.2017 № 1/9-639 «Щодо Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами».

70. Лист-роз'яснення МОН України від 05.02.2018 № 2.5.-281 «Роз'яснення щодо тривалості уроків в інклюзивних класах та функціональних обов'язків асистента учителя».

71. Лист Департаменту загальної середньої та дошкільної освіти МОН України від 05.02.2018 № 2.5-281 «Про надання роз'яснення стосовно тривалості уроків в інклюзивних класах, функціональних обов'язків асистента вчителя».

72. Лист МОН України від 06.08.2018 № 1/9-485 «Організаційно-методичні засади освітнього процесу у спеціальних закладах освіти в 2018/2019 навчальному році».

73. Лист МОН України від 13.11.18 року № 1/9-691 «Щодо організації діяльності інклюзивних груп у закладах дошкільної освіти».

74. Постанова КМ від 9 серпня 2017 р. N 588 "Про внесення змін до Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах".

75. Постанова КМ від 12 липня 2017 р. № 545 "Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр".

Процес відкриття інклюзивного класу

Хоча будь-який навчальний заклад може й повинен бути інклюзивним, в Україні сьогодні все ще відбувається перехідний період до інклюзії, що передбачає відповідний (поступовий) процес відкриття інклюзивних класів у навчальному закладі.

Керівник навчального закладу вивчає освітні запити дітей, батьків, аналізує матеріально-технічну та методичну бази, фаховий рівень педагогів, відповідність приміщень ЗНЗ санітарно-гігієнічним вимогам і ухвалює рішення про утворення класів з інклюзивним навчанням (п. 4 Порядку, п. 12 Положення про загальноосвітній навчальний заклад, затвердженого постановою КМУ від 27.08.2010 № 778, далі — Положення).

Погоджує з відповідним органом управління освітою рішення про відкриття класів з інклюзивним навчанням (п. 4 Порядку, п. 12 Положення).

Готує клопотання до власника (відповідного органу управління освітою) про виділення коштів для забезпечення безперешкодного доступу дітей з особливими освітніми потребами до будівлі та приміщень навчального закладу, створення відповідних матеріально-технічної та методичної баз (п. 5 Порядку).

Забезпечує підвищення кваліфікації педагогічних працівників з питань надання освітніх послуг дітям з особливими освітніми потребами у класах з інклюзивним навчанням, сприяє інноваційній діяльності (п. 5 Порядку).

Створює умови для (п. 3 Порядку):

- забезпечення безперешкодного доступу до будівель і приміщень навчального закладу дітей з вадами опорно-рухового апарату, зокрема тих, які пересуваються на візках, і дітей з вадами зору;

- забезпечення необхідними навчально-методичними і наочно-дидактичними посібниками та індивідуальними технічними засобами навчання;

- облаштування кабінетів учителя-дефектолога, психологічного розвантаження, логопедичного для проведення корекційно-розвивальних занять.

Розробляє та затверджує посадову інструкцію асистента вчителя з урахуванням потреб учня та особливостей надання йому підтримки.

Про це йдеться у листі МОН «Щодо введення посади вихователя (асистента вчителя) у загальноосвітніх навчальних закладах з інклюзивним навчанням» від 28.09.2012 № 1/9-694.

Ознайомлює батьків із порядком зарахування до навчального закладу, його статутом, правилами внутрішнього розпорядку та іншими документами, що регламентують організацію навчально-виховного процесу (п. 21 Положення).

Видає наказ про зарахування учнів до навчального закладу (п. 22 Положення). Під час зарахування враховує висновок психолого-медико-педагогічної консультації (п. 7 Порядку).

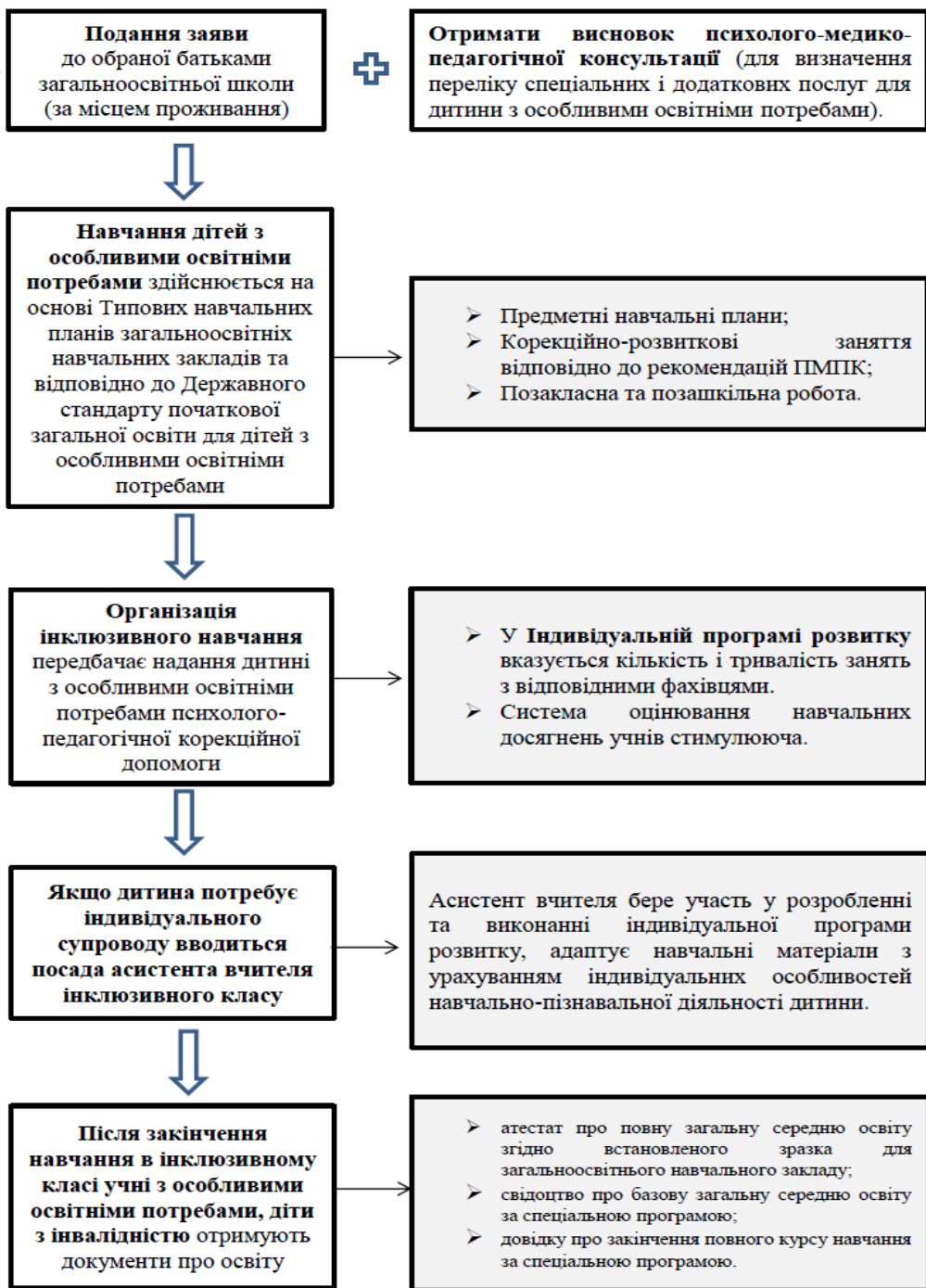
Група фахівців індивідуального супроводу дитини Здійснює психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребам (п. 6 Порядку).

Добирає програми, підручники та посібники, рекомендовані МОН (п. 9 Порядку), Індивідуальну програму розвитку дитини з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності дітей з особливими освітніми потребами (п. 10 Порядку).

Розробляє відповідно до висновку психолого-медико-педагогічної консультації та за згодою батьків для дітей з особливими освітніми потребами індивідуальну навчальну програму з урахуванням навчальних програм загальноосвітніх навчальних закладів, яку затверджує керівник навчального закладу (п. 13 Порядку).

Дорожня карта для організації навчання учня з особливими освітніми потребами інклюзивного класу

Асистент вчителя в інклюзивному класі

Посада асистента вчителя з'явилась у зв'язку із запровадженням інклюзивної освіти – з ініціативи Міністерства освіти і науки, молоді та спорту Міністерством соціальної політики було доповнено Класифікатор професій. Посаду асистента вчителя передбачено Типовими штатними нормативами загальноосвітніх навчальних закладів, а основні завдання описані в Постанові Кабінету Міністрів України від 15.08.2011 р. № 872 [10].

У зв'язку із введенням посади асистента вчителя в типові штатні нормативи загальноосвітніх навчальних закладів листом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту № 1/9-675 від 25.09.12 року «Щодо посадових обов'язків асистента вчителя» зазначено орієнтовні кваліфікаційні характеристики асистента вчителя у класі з інклюзивним навчанням.

Основне завдання асистента вчителя – допомога вчителю в забезпеченні особистісно зорієнтованого, індивідуального підходу в освітньому процесі, зокрема у створенні індивідуальної програми розвитку для дитини з особливими освітніми потребами.

Основні функції асистента вчителя є такими:

Організаційна: допомагає в організації навчально-виховного процесу у класі з інклюзивним навчанням; надає допомогу учням з особливими освітніми потребами в організації робочого місця; проводить спостереження за дитиною з метою вивчення її індивідуальних особливостей, схильностей, інтересів і потреб; допомагає концентрувати увагу, сприяє формуванню саморегуляції та самоконтролю учня; співпрацює з фахівцями, які безпосередньо працюють з дитиною з особливими освітніми потребами та беруть участь у розробці індивідуальної програми розвитку. Асистент учителя забезпечує разом з іншими працівниками здорові та безпечні умови навчання, виховання та праці. Веде встановлену педагогічну документацію.

Навчально-розвивальна: асистент учителя, співпрацюючи з учителем класу, надає освітні послуги, спрямовані на задоволення освітніх потреб учнів; здійснює соціально-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами, дбає про професійне самовизначення та соціальну адаптацію учнів. Сприяє розвитку дітей з особливими освітніми потребами, покращенню їхнього психоемоційного стану. Стимулює розвиток соціальної активності дітей, сприяє виявленню та розкриттю їхніх здібностей, талантів, обдарувань шляхом їх участі в науковій, технічній, художній творчості. Створює навчально-виховні ситуації, обстановку оптимізму та впевненості у своїх силах і майбутньому.

Діагностична: разом із групою фахівців, які розробляють індивідуальну програму розвитку дітей з особливими освітніми потребами, оцінює навчальні досягнення учнів; оцінює виконання індивідуальної програми розвитку, вивчає та аналізує динаміку розвитку учня.

Прогностична: на основі вивчення актуального та потенційного розвитку дитини бере участь у розробці індивідуальної програми розвитку.

Консультативна: постійно спілкується з батьками, надаючи їм необхідну консультативну допомогу; інформує вчителя класу та батьків про досягнення учня. Дотримується педагогічної етики, поважає гідність дитини, захищає її від будь-яких форм фізичного або психічного насильства. Постійно підвищує свій професійний рівень, педагогічну майстерність, загальну культуру.

Моделі спільного викладання в класі

Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України було прийнято рішення про введення посади асистента вчителя до Переліку посад педагогічних і науково-педагогічних працівників, який затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 18 серпня 2012 року № 635 «Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 14 квітня 1997 року № 346 і від 14 червня 2000 року № 963».

З введенням нової посади виникає дуже багато запитань і суперечок, пов'язаних, як з вимогами до підготовки асистента вчителя, так і окресленням його функціональних обов'язків в школі.

Роль асистента вчителя в організації навчально-виховного процесу в класі з інклюзивним навчанням необхідно розглядати у контексті командної взаємодії фахівців, які вивчають індивідуальні особливості, можливості та потреби дитини, прогнозують її траєкторію розвитку, розробляючи індивідуальну програму розвитку, та оцінюють її досягнення в усіх сферах розвитку.

Основні завдання асистента вчителя загальноосвітнього навчального закладу з інклюзивним навчанням полягають в адаптації змісту та методів навчання до можливостей і потреб дитини з особливими освітніми потребами та застосування під час уроку системи додаткових заходів, спрямованих на опанування навчального матеріалу.

Разом з учителем він планує, до яких видів колективної діяльності на уроці можна максимально залучити дитину з особливими освітніми потребами, а на якому етапі уроку доцільною є індивідуальна робота. У зв'язку із цим, важливим моментом організації навчально-виховного процесу є диференційований підхід до навчання та вміле поєднання вчителем фронтальної, групової та індивідуальної форми робіт на уроці.

На основі вивчення можливостей та потреб учня та рекомендацій інклюзивно ресурсного центру асистент спільно з вчителем класу (вчителями-предметниками)

адаптує навчальну програму та допомагає учням з порушеннями психофізичного розвитку набувати знань, вмінь та навичок, забезпечує їх педагогічний супровід.

Ефективна співпраця вчителя та асистента спонукає до позитивної та творчої атмосфери в освітньому середовищі. Можна виділити три основні моделі співпраці вчителя та асистента: модель консультування, навчання та співпраці.

Причин, що заважають виробленню взаємин співробітництва й партнерства між педагогами у процесі спільного викладання:

- Різне розуміння суті навчальної програми, підходів до викладання та оцінювання в педагогів систем загальної та спеціальної освіти.
- Нечітке планування, відсутність необхідних ресурсів (книг, посібників, дидактичних матеріалів). Іноді в корекційного педагога немає потрібних посібників і

підручників, якими користуються вчителі загальноосвітніх шкіл.

- На жаль, інколи виникає враження, що вчителі загальноосвітньої школи та корекційні педагоги працюють немов би в різних світах. Часто між ними відсутні обговорення та спілкування. Чому так відбувається? Можливо, тому що не хочеться щось змінювати, і всіх улаштовує такий стан справ?

- Досить часто вчителі розмовляють ніби різними мовами, наприклад, при плануванні навчальних цілей і завдань педагоги загальноосвітніх класів починають з навчальної програми й використовують процес оцінювання, щоб визначити, що було вивчено, а корекційні педагоги починають з оцінювання і планують навчання таким чином, щоб заповнити прогалини в навчанні.

Утім, є моменти, які працюють на користь практики спільного викладання. Відомо, що вчительська праця вирізняється високою мірою систематичності та системності виконання різних видів і форм роботи. Ідеться про плани, звіти, програми, які складаються систематично й постійно. Треба звести в одне ціле позиції вчителя загальноосвітнього класу та корекційного педагога.

Загальна інформація для вчителів щодо роботи з батьками:

- Оберіть один з видів діяльності, добре придатних для демонстрації. Коротко поясніть батькам мету заняття і схему його проведення.

- Запросіть батьків попрацювати з невеликою групою дітей (не більше двох-трьох).

- Поясніть батькам, що заняття має проходити невимушено, у вигляді гри. Це заохочує дітей до творчості, до ризику, і вони отримують від заняття набагато більше користі, ніж у разі простого виконання наказів.

- Підкресліть, що не слід акцентувати увагу на результаті, на перемозі. У ранньому дитинстві найбільше значення має сам процес навчання, а не кінцевий результат.

- Розкажіть батькам, як слід реагувати на ту чи іншу поведінку дітей. Ознайомте їх з конкретними стратегіями дій, які дають змогу досягти позитивного результату.

У своїй роботі з батьками вчителям бажано дотримуватися таких принципів:

- Первинним джерелом інформації про батьків повинні бути вони самі. Необхідно збирати лише ті відомості, які є важливими для роботи з дітьми.

- Батькам не слід дозволяти переглядати записи, що не стосуються їхніх дітей.

- Інформацію, одержану від дітей та батьків, треба надавати членам педагогічного колективу і консультувати лише до тієї міри, наскільки це необхідно для роботи з дітьми.

- Сім'ям слід розповідати, що було повідомлено іншими працівниками школи чи фахівцям і чому це було зроблено. (Персонал школи може давати письмову підписку стосовно того, що інформація не буде поширюватися). Якщо є сумніви щодо можливості передачі конфіденційної

інформації іншим, спочатку запитайте дозволу в членів родини. Єдиним винятком із цього правила є випадки можливого насильства і відсутності турботи про дітей.

- Щорічно, після приходу до класу нових батьків і працівників, вирішуйте, яку інформацію збиратимуть, як її використовуватимуть і хто до неї матиме доступ.

- Батьки мають право вирішувати, хто, коли і як може інформувати інших людей про поведінку, знання, переконання і погляди дитини та її родини. Інформацію про дітей слід надавати лише тим людям, кому вона справді потрібна і хто має право її знати.

- Ніколи не розмовляйте і не пишть про дитину будь-кому без згоди батьків. Зберігайте свої нотатки, контрольні листки та інші записи в такому місці, де діти чи їхні батьки не могли б їх випадково прочитати. Тримайте інформацію приватного характеру в особливій папці й обговорюйте її зміст лише на професійній основі. Ці папки повинні зберігатися в зачиненому місці у дирекції школи. Менш конфіденційні відомості, а також дитячі роботи можуть зберігатися у класі.

Документація асистента вчителя

На даний час нормативно не визначено перелік обов'язкової документації, яку має вести асистент вчителя. Але, керуючись посадовими обов'язками асистента вчителя, окремими нормативними документами та роз'ясненнями, можна визначити, що у кожного асистента учителя, який працює в інклюзивному класі, мають бути такі документи:

- ✓ Річний план роботи;
- ✓ Графік роботи асистента та корекційних педагогів;
- ✓ Журнал обліку роботи асистента вчителя;
- ✓ Журнал обліку корекційних занять;
- ✓ Щоденник спостережень за розвитком дитини;
- ✓ Індивідуальна програма розвитку учня;
- ✓ Портфоліо учня;
- ✓ Інші документи, які визначені закладом освіти.

Річний план роботи асистента вчителя

У річному плані роботи слід передбачити усі види робіт, визначені посадовою інструкцією, описати зміст діяльності і терміни виконання, особливості взаємодії з учителями інклюзивного класу та розподіл функцій між педагогами.

План може містити такі розділи: організаційна та навчально-корекційна робота, співпраця з учителями-«предметниками», вчителями-дефектологами, медичними працівниками, практичним психологом, соціальним педагогом, робота з батьками та громадськістю, методична та самоосвітня робота, робота з документацією.

Графік роботи асистента вчителя та корекційних педагогів

Графік роботи асистента вчителя складають, узгоджуючи його з розкладом уроків у закладі, заняттями інших педагогів, корекційно-розвиткових занять. Слід звернути увагу на такі завдання діяльності асистента вчителя: навчальна робота, індивідуальний супровід, виховна робота, співпраця з педагогами, співпраця з батьками.

Понеділок	Вівторок	Середа	Четвер	П'ятниця
22.04	23.04	24.04	25.04	26.04

09.40 – 13.35– робота в класі на уроках з дитиною.	11.20– 15.15– робота в класі на уроках з дитиною.	09.40 – 11.05- корекційне заняття з логопедом; 11.20– 15.15– робота з дитиною в класі.	11.20 – 14.20– робота в класі на уроках з дитиною; 14.35 – 16.00 –корекційне заняття з психологом.	09.40 – 14.20 – робота з дитиною на уроках.
--	---	---	---	---

Журнал обліку роботи асистента

Зазначає графік відвідування уроків учня, список методичної роботи над якою працює, співпрацю з педагогами та батьками. У графі різне фіксує бесіди з учнем, прогрес учня за день та інші події.

Дата	Індивідуальний супровід дитини	Методична робота	Співпраця з педагогами	Співпраця з батьками	Різне

Журнал обліку корекційних занять

За приклад взято класний журнал, де вказано прізвище та ім'я учня, дата проведення заняття і тема.

Щоденник спостережень

Під час роботи асистент використовує щоденник спостережень, який веде у довільній формі. У ньому асистент фіксує всі особливості навчально-пізнавальної діяльності учня та динаміку його досягнень.

Результати спостережень відображають в індивідуальній програмі розвитку дитини. Можливі й інші форми фіксації такої інформації, наприклад, як анкета зворотнього зв'язку "Школа-дім", яку заповнюють батьки та асистент вчителя.

Портфоліо учня

Портфоліо – це інструмент, який демонструє досягнення учня. Портфоліо не є інструментом планування роботи з дитиною. Проте, вчитель використовує інформацію з портфоліо для подальшого планування - адже потрібно спочатку знати, що вже вміє робити дитина, перед тим, як планувати наступні кроки. Користуючись інформацією з портфоліо, педагог також дізнається про сильні і слабкі сторони дитини, про хід її мислення, про прогрес в опануванні навичками тощо.

Портфоліо – це позитивний спосіб оцінювання дитини, оскільки демонструє свідчення досягнень дитини. Портфоліо фокусується на тому, що дитина МОЖЕ робити і як швидко відбувається прогрес у розвитку її здібностей – часто вчителі і батьки бачать лише ціль, яку потрібно досягти, і не помічають прогрес на цьому шляху, як і не помічають зусилля дитини для досягнення цілі.

Мета портфоліо: накопичення досягнень, відслідковування прогресу, представлення розвитку за окремий проміжок часу.

Завдання:

- проаналізувати і узагальнити свою роботу;
- відобразити динаміку свого особистісного росту;

- представити результат своєї роботи найбільш повно і ефективно.

Функції портфоліо:

- діагностична — фіксує зміни за певний проміжок часу;
- змістовна — розкриває спектр виконуваних робіт;
- розвиваюча — забезпечує безперервний процес освіти і самоосвіти;
- мотиваційна — відзначає результати діяльності;
- рейтингова — дозволяє виявити кількісні і якісні індивідуальні досягнення.

Далі дається примірна структура портфоліо учня.

Структура портфоліо

1. Титульний лист
2. Мої фотографії.
3. Моя сім'я.
4. Що я умію і люблю робити.
5. Мій режим дня.
6. Мої досягнення і плани.
7. Моя зайнятість в гуртках, секціях і клубах.
8. Моя творчість.
9. Мої успіхи в навчанні.
10. Відомості про участь учня в конкурсах, олімпіадах і спортивних змаганнях заповнюються за наявності таких.

Індивідуальна програма розвитку

Все більшого поширення набуває інклюзивна форма навчання дітей з особливими освітніми потребами у

загальноосвітніх навчальних закладах, що законодавчо врегульовано Законом України «Про внесення змін до законодавчих актів України з питань загальної середньої та дошкільної освіти щодо організації навчально-виховного процесу», підписаним Президентом України 6 липня 2010 року № 2442. Згідно з цим законодавчим актом, внесено зміни до Закону України «Про загальну середню освіту», де передбачено функціонування спеціальних та інклюзивних класів для навчання дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітніх навчальних закладах та створення навчально-реабілітаційних центрів для дітей із складними вадами розвитку.

Запорукою успішного включення школяра з особливими освітніми потребами в інклюзивне середовище школи є розроблення індивідуальної програми розвитку. Ця вимога законодавчо закріплена у країнах, де інклюзивне навчання стало нормою суспільного життя, згідно якої навчання учнів з особливими освітніми потребами має відбуватися з врахуванням індивідуальних освітніх потреб, із залученням до загальноосвітнього навчального процесу. Водночас парадигма розроблення індивідуальної програми розвитку піднімає низку проблем. Вважається, що дітям з особливостями психофізичного розвитку притаманний нижчий рівень наукованості, вони не спроможні достатньо виконувати контрольні завдання; їм потрібно значно більше часу для повторення і закріплення навчального матеріалу.

Дослідники, які підтримують індивідуалізоване навчання переконують, що ефективне використання індивідуальних навчальних програм сприяє можливостям дитини досягнути поставлених перед нею специфічних навчальних цілей; виправити, наскільки це можливо, порушення розвитку. Ефективною умовою навчання дитини з особливими освітніми потребами має бути ретельне і систематичне визначення відповідних освітніх цілей, шляхом адаптації й модифікації стандартних навчальних програм, що забезпечує навчання такої дитини і дає можливість включити її в роботу звичайного класу. Таким чином, розроблення індивідуальної програми розвитку є основною умовою успішного навчання дитини з особливостями психофізичного розвитку в інклюзивному середовищі.

В інклюзивному класі індивідуальна програма розвитку складається колегіально (командою психолого-педагогічного супроводу). Ця вимога є ключовою в інклюзії. Найважливішими завданнями діяльності робочої команди із розроблення індивідуальної програми буде організація й здійснення адекватної оцінки учня, а також супровід і моніторинг програм (загальної чи спеціальної школи), на основі яких розробляється індивідуальний навчальний план для дитини з різними освітніми потребами. До складу робочої команди входять: батьки (опікуни), учень (якщо це можливо), учитель (початкова школа), учителі-предметники (основна, старша школа), завуч, асистент вчителя, психолог, за потреби логопед,

дефектолог, соціальний працівник й інші спеціалісти. Засідання команди мають бути регулярними і фіксуватися у відповідному розкладі, за потреби вони можуть збиратися позапланово. За таких умов учасники групи зможуть регулярно відслідковувати й оцінювати процес включення і виконання індивідуального навчального плану учнем, а також вносити необхідні зміни у будь-які його складові. Зібрання команди супроводу має носити офіційний характер, тобто попередньо визначається повістка дня, питання, які виносяться для обговорення, регламент й місце проведення. Інформацію стосовно кожного засідання члени робочої команди мають отримувати попередньо.

Дослідники інклюзії, в процесі складання індивідуальної програми розвитку радять дотримуватися ієрархічної природи її структури. Розроблення програми починається з формулювання широких цілей і завдань, які конкретизуються у конкретних, «технологічних» завданнях навчання. З 2017 року пропонують розглядати індивідуальну програму розвитку на основі індивідуальної психо-фізіологічної характеристики дитини.

Індивідуальна програма розвитку дитини повинна містити навчальні програми та індивідуальний навчальний план.

При складанні індивідуальної навчальної програми педагоги в першу чергу аналізують відповідність вимог навчальної програми та методів, що використовуються на

уроці, до наявних і потенційних можливостей дитини з особливими освітніми потребами.

Пропоную детально зупинитись по кожному пункті програми.

ІНДИВІДУАЛЬНА ПРОГРАМА РОЗВИТКУ

1. Період виконання _____

2. Загальні відомості про учня:

- прізвище, ім'я, по батькові _____
- дата народження _____
- повне найменування загальноосвітнього навчального закладу, в якому навчається учень _____
- рік навчання _____

3. Відомості про особливості розвитку учня (особливі освітні потреби, стан здоров'я, фізичний і мовленнєвий розвиток, когнітивну, емоційно-вольову сферу, навчальну діяльність)

№ з/п	Дата	Короткий зміст	Джерело інформації

4. Наявний рівень знань і вмінь учня

Потенційні можливості	Потреби

5. Додаткові освітні та соціальні потреби учня (додаткова підтримка асистента вчителя, супровід соціальним працівником, робота з вчителем-дефектологом, вчителем-логопедом тощо)

(Так (зазначити потреби) _____)

(Ні

6. Психолого-педагогічна допомога, що надається під час проведення у позаурочний час корекційно-розвиткових занять

Найменування заняття	Фахівець, який проводить заняття	Місце проведення заняття	Дата проведення заняття	Періодичність

7. Характеристика учня

Сфера розвитку	Стисла характеристика	Заплановані дії	Очікувані результати/уміння
Емоційно-вольова			
Фізична			
Когнітивна			
Мовленнєва			
Соціальна			

8. Навчальні предмети (у разі, коли потенційні можливості учня не дають змоги засвоїти навчальну програму, що призводить до необхідності розроблення адаптованої або модифікованої програми)

Порядковий номер	Навчальний предмет	Програма	
		адапована	модифікована

Звільнення від вивчення окремих навчальних предметів

(Так (зазначити предмет (предмети) _____

(Ні

9. Адаптація (необхідне підкреслити)

Пристосування середовища: доступність, інтенсивність освітлення, зменшення рівня шуму в класі, приміщення для усамітнення, інше _____

Психолого-педагогічна адаптація: збільшення часу на виконання завдань, чергування видів діяльності, виконання завдань за зразком, вид та частота релаксації, використання засобів концентрації уваги, інше _____

Адаптація навчального матеріалу: адаптація навчальних посібників, наочних матеріалів, картки-підказки, використання друкованих текстів з різним розміром шрифтів, інше _____

Необхідне спеціальне обладнання

(Так (зазначити обладнання) _____

(Ні

10. Індивідуальний навчальний план

Індивідуальний навчальний план та індивідуальна навчальна програма розробляються відповідно до особливостей інтелектуального розвитку учня.

Індивідуальний навчальний план визначає перелік предметів та кількість годин для їх вивчення.

Навчальний предмет _____

Цілі навчання	Зміст	Педагогічні технології, спрямовані на досягнення мети	Оцінювання знань, які засвоїв учень за рік/півріччя

11. Джерела інформації в процесі розроблення індивідуальної програми розвитку:

(висновок психолого-медико-педагогічної консультації _____

(попередня індивідуальна програма розвитку _____

(батьки/опікуни _____

(учень _____

(інші _____

12. Члени групи з розроблення індивідуальної програми розвитку

Прізвище, ім'я, по батькові	Найменування посади	Підпис

13. Узгодження індивідуальної програми розвитку з:

1) батьками/законними представниками:

прізвище, ім'я, по батькові батьків/законних представників _____

підпис _____ дата _____

2) учнем у разі, коли йому виповнилося 16 і більше років

підпис _____ дата _____

14. План консультування батьків/законних представників у процесі розроблення/виконання індивідуальної програми розвитку

Дата	Мета	Відповідальні особи

15. Моніторинг стану розвитку учня та його навчальних досягнень

Сфери розвитку/ навчальні предмети	Строк проведення моніторингу			
	протягом першого півріччя навчального року	після закінчення першого півріччя навчального року	протягом другого півріччя навчального року	після закінчення навчального року

(найменування посади директора загальноосвітнього навчального закладу)

(підпис)

(ініціали, прізвище)

_____ 20__ р.

МЕТА ІІР

Індивідуальний підхід до потреб дитини заснований на наявному потенціалі психічного, фізичного, соціального розвитку та рівні розвитку моторних, інтелектуальних, шкільних та інших умінь. Розробка ІІР ґрунтується на комплексній оцінці сильних сторін, інтересів і потреб учня.

В даному контексті ІІ має на меті забезпечення процесу розвитку дитини (емоційному, моторному, пізнавальному, мовному, соціальному), відповідно до його потенціалу, визначення стратегії, ресурсів, технологій, які сприятимуть прогресу.

ФУНКЦІІ ІПР:

- ✓ Виявлення першочергових потреб навчання та розвитку в дитини сильних та слабких сторін;
- ✓ Регламентування освітнього процесу для дітей з особливими освітніми потребами, забезпечення їм рівного доступу до освіти у загальноосвітніх закладах;
- ✓ Визначення освітніх цілей і завдань, а також завдань в плані реабілітації розвитку дитини (короткострокових, середньострокових і довгострокових);
- ✓ Визначення разом з дітьми, сім'єю, фахівцями/особами, що допомагають дітям в процесі інклюзивної освіти;
- ✓ Розподіл обов'язків відповідно до наявних ресурсів (людських, матеріальних, часових), в тому числі для дітей, батьків;
- ✓ Моніторинг, оцінка та повторна оцінка процесу психолого-педагогічного супроводу, що надається дитині.

ПРОЦЕС РОЗРОБКИ ІПР

У першому пункті (*період виконання*) ми вказуємо період протягом якого спеціалісти будуть працювати за даною програмою. Загалом програма створюється командою супроводу і затверджується директором на весь навчальний рік. Програма являє собою офіційний документ за яким будуть працювати спеціалісти і прораховуватимуться години роботи корекційних педагогів з дитиною. За потреби, в кінці I семестру, можуть вноситись зміни до програми. Ці зміни приймаються всією командою супроводу, вносяться до документу і затверджуються.

У загальних відомостях про учня ми коротко вказуємо офіційні дані про дитину (ПІБ, дата народження, навчальний заклад, рік навчання).

У відомостях про особливості розвитку учня ми у вигляді таблиці описуємо за допомогою спеціалістів всі сфери розвитку учня (мовленнєву, когнітивну, емоційно-вольову, фізичну), загальний стан здоров'я без вказівки на точний діагноз та навчальну діяльність. Когнітивну та емоційно-вольову сферу розвитку вам допоможе описати психолог, мовленнєву - вчитель-логопед. Якщо ваш навчальний заклад не співпрацює з таким спеціалістом, то ви разом з класним керівником можете описати загальний мовленнєвий розвиток учня відповідно до його вікової категорії. Разом з медичним працівником можна заповнити загальний стан здоров'я та фізичний розвиток.

У 4 пункті ІІІР визначення рівня сформованості знань, умінь і навичок учнів з особливими освітніми потребами здійснюється з метою забезпечення позитивної мотивації навчання, інформування учнів про їх індивідуальні досягнення, визначення ефективності педагогічної діяльності вчителів, а також виявлення наявного рівня потреб (фізичних, художніх, трудових та музичних навички).

Спеціальні навички та вміння		Потреби
Фізичні	Низький рівень	Дотримання правил здоров'язберігаючої поведінки. Розвитку загальної та дрібної моторики. Вдосконалення витривалості. Оволодіння

		релаксаційними та дихальними техніками. Ігри та вправи на розвиток загальної та дрібної моторики, дихання.
Художні	Високий рівень	Відвідує позашкільні гуртки, бере участь у конкурсах, посідаючи призові місця.
Трудові	Середній рівень	Недостатній рівень оволодіння різними фізичними навичками. Потребує більше практичних вправ для вироблення навички самостійного самообслуговування.
Музичні	Середній рівень	Дитина полюбить працювати на уроках музики та на індивідуальних заняттях .
Пізнавальні інтереси		Потреби
Гуманітарні предмети	Середній рівень	Розвиток артикуляційного апарату, фонетико-фонематичного сприймання та самоконтролю над вимовою звуків. Вдосконалення зорового сприймання, зорової пам'яті, просторового уявлення, зоровий аналіз і синтез. Освітлення робочого місця, враховуючи конкретний зоровий діагноз. Розширювати здатність до сприймання та вимови звуків. Контролювати відстань від очей учениці до робочої поверхні. Чергувати письмові та усні завдання.

Природничі	Середній рівень	Індивідуальні заняття в зошитах з друкованою основою покликані покращити критичне мислення учениці.
Точні науки	Середній рівень	Розвиток пізнавальної діяльності, тонких форм слухового і зорового сприйняття. Оволодіння новими знаннями та вміннями. Потребує додаткових роз'яснень та більше часу на вирішення завдань. Заняття повинні містити дидактичні ігри та вправи спрямовані на створення ситуації успіху.

У наступному пункті "додаткові освітні та соціальні потреби" вказуєте, які додаткові заняття потребує учень та з якими саме спеціалістами.

Після цього у зведеній таблиці "Психолого-педагогічна допомога, що надається під час проведення у позаурочний час" (пункт 6) вказуєте назву заняття, спеціаліста який працює з дитиною, в якому кабінеті та періодичність занять.

Складаючи *характеристику на учня* (пункт 7) з допомогою спеціалістів та педагогів орієнтуєтесь на висновок ІРЦ, щоб детально описати всі сфери розвитку учня. Характеристика повинна включати в себе :

Педагогічну оцінку здійснюється з метою визначення рівня:

✓ Наявних навичок до пізнання/навчання і потенціалу розвитку;

- ✓ Сприйняття нових навичок;
- ✓ Розвитку шкільних умінь і навичок.

Логопедична оцінка передбачає встановлення:

✓ Рівня розвитку усного та писемного мовлення дитини;

- ✓ Поршень мовлення, їх характеру, ступеня і глибини;
- ✓ Стратегії розвитку/навчання і відновлення мови.

Методична оцінка виявляє аспекти, пов'язані з:

- ✓ Фізичним розвитком і станом здоров'я дитини;
- ✓ Виявлення чинників здоров'я, які можуть визначити труднощі в навчанні;

✓ Прогнозом психофізичного розвитку дитини і його здатністю до навчання в залежності від діагнозу.

Соціальна оцінка здійснюється з метою виявлення і освоєння ресурсів спільноти та сім'ї в процесі освітнього/соціального включення дитини і відображає:

✓ Проблеми сімейного та шкільного плану, соціально-економічні труднощі, які можуть заважати включенню дитини у процес навчання, впливати на його гармонійний розвиток;

✓ Проблеми у шкільному середовищі, які можуть заважати включенню дитини у процес освіти.

В очікуваних результатах по кожній сфері (емоційно-вольова, когнітивна, фізична, мовленнєва та соціальна) разом з спеціалістами обговорюєте та записуєте, які ви очікуєте позитивні зміни у розвитку учня. За потреби результати можна корегувати під час зібрання команди психолого-педагогічного супроводу.

№ п/п	Сфера розвитку	Стисла характеристика	Заплановані дії	Очікувані результати/ уміння
1.	Емоційно	Емоції нестійкі.	Встановлення	Гармонізація

	-вольова	Завдання виконує довго, уникає будь-яких зусиль. Швидко стомлюється. Потребує додаткових роз'яснень та контролю. Має деяку, тривожність, невпевненість, хоча глибинних страхів не має.	емоційного та психологічного контакту з ученицею; формування віри в свої можливості. Корекція емоційної сфери: керувати почуттями. Корекція вольової сфери: сприяння формуванню особистісної рішучості, цілеспрямованості.	емоційної сфери, розвинені вольові якості особистості.
2.	Фізична	Загальна та дрібна моторика розвинена на недостатньому рівні. Дотримання правил здоров'язберігаючої поведінки.	Ігри та вправи на розвиток загальної та дрібної моторики, дихання. Давати більше часу на їх виконання. Участь у ритмічних і танцювальних видах діяльності.	Покращення постави учениці, загального стану, шляхом проведення занять з ЛФК.
3.	Когнітивна	Пізнавальний інтерес	Формування і розвиток	Стійкий інтерес до

		<p>послаблений. Спостерігається недостатній рівень розвитку слухового, зорового сприймання, рухової чутливості.</p>	<p>навичок самоаналізу, самоконтролю, самовираження, саморегуляції.</p>	<p>засвоєння нового матеріалу. Вдосконалення рівнів слухового, зорового сприйняття інформації. Підвищення самооцінки, позитивна "Я-концепція".</p>
4.	Мовленнєва	<p>Артикуляційний апарат має свої особливості (неправильний прикус). Фонетико-фонематичне сприймання дещо порушене.</p>	<p>Розвиток слухового сприймання. Формування правильної вимови свистячих, шиплячих звуків та їх диференціація. Формувати навички словозміни та словотворення.</p>	<p>Дотримуватись правильної звуковимови свистячих та шиплячих груп звуків. Володіння навичками самоконтролю.</p>
5.	Соціальна	<p>Відсутність близьких друзів, відчуття самотності, надмірна сором'язливість</p>	<p>Формування навичок ефективного спілкування та поведінки.</p>	<p>Розвиток рефлексивних та комунікативних здібностей учениці.</p>

У пункті під номером 8 "*Навчальні програми*" вказуєте всі навчальні програми, з грифом міністерства, за якими навчається дитина.

По завершенню етапу планування і розробки ІПР дуже важливо мати чітке бачення стратегій щодо навчальних програм з кожного предмета/області знань. Індивідуальна програма по кожній шкільній дисципліні повинна включати такі кінцеві цілі освіти/субкомпетенції, які відповідають потенціалу і специфіці розвитку дитини.

Виходячи з потреб учня, він може вивчати шкільні предмети наступним чином:

- Відповідно до загальноосвітніх навчальних програм (ЗМ);
- З адаптацією навчальних програм (АП);
- Зі зміною навчальних програм і формулювання інших кінцевих цілей навчання – Модифікована програма (МП).

Шляхом адаптування навчальних програм з шкільних предметів здійснюється узгодження загальноосвітніх навчальних програм з можливостями дитини/учня з особливими освітніми потребами з точки зору кінцевих цілей процесу його шкільної і соціальної інтеграції/включення.

Адаптування навчальних програм покликає передбачити проект педагогічних стратегій, стратегій оцінювання, людських результатів і/або персонального устаткування, яке необхідне учню для навчання.

Кожен компонент навчальних програм може бути адаптований шляхом:

1. Вилучення (виключення) деяких компетенцій, змістів (одиниць змісту), які діти з ООП важко засвоюють або взагалі не засвоюють. Такий же підхід може застосовуватися і щодо навчального плану, з якого можуть бути виключені деякі шкільні дисципліни, які учні не можуть освоїти.

2. Об'єднання на рівні навчальних програм або навчального плану, інакше кажучи інтегрування двох або більше дисциплін, таких, як географія-біологія, або математика-фізика, або історія-географія, або в рамках однієї дисципліни (компетенції, змісту). Інтеграція дисциплін може бути частковою, з відбором зазначених тем. Поєднання може здійснюватися як на рівні компетенцій, так і на рівні навчального матеріалу, близьких або споріднених тем.

3. Розширення, під яким розуміється застосування допоміжних прийомів засвоєння матеріалу, з використанням альтернативної мови спілкування (для дітей з сенсорними обмеженнями можливостей). Розширення не передбачає інформування більшої кількості компетенцій, ніж зазначені в базовій навчальній програмі, ні підвищеного обсягу змістів (теми, твори, лінгвістичний матеріал тощо). Передбачається, що можуть бути здійснені додаткові види діяльності по ознайомленню, практичному застосуванню, консолідації матеріалу.

4. Диверсифікація технологій навчання.

При адаптуванні навчальних програм педагогічний склад з відповідного предмета ретельно відбирає і використовує педагогічні стратегії (методи, процедури, прийоми та ін.), які будуть допомагати учням з ООП в навчальному процесі.

Модифікована програма (МП) передбачає відбір певних змістів із загальноосвітніх навчальних програм по шкільній дисципліні, яка призначена для дітей без особливих освітніх потреб; змістів, які, як вважається, можуть бути засвоєні дітьми з особливими освітніми потребами, і відмова від змістів з високим ступенем складності.

Модифікована програма передбачає зміну кінцевих цілей освіти, встановлених в загальноосвітніх програмах відповідного року навчання по шкільному предмету, в залежності від потенціалу розвитку і навчальних потреб учня. Ці зміни можуть відображати знання і вміння, зазначені в загальноосвітніх програмах на інший рік навчання. Може передбачатися також збільшення або зменшення кількості і/або складності кінцевих цілей, передбачених на відповідний рік навчання.

Модифікована програма реалізується за допомогою підвищення доступності та диверсифікації компонентів загальноосвітніх програм – для дітей з особливими освітніми потребами, створюються умови для виконання різної індивідуальної роботи, компенсаційної, терапевтичної діяльності, яка передбачає їх рекуперацію і

участь в роботі, що здійснюється в рамках звичайного навчання.

У разі адаптовано/модифікованої навчальної програми важливим є використання таких методів та інструментів оцінювання, які забезпечують виявлення прогресу, досягнутого дитиною, як з точки зору засвоєння нових знань, так і всього прогресу в психологічному процесі пізнання і застосування практичних компонентів.

Пункт 9 ППР називається *"Адаптація"*. Під адаптуванням розуміється встановлення педагогічних стратегій, оцінки, людських ресурсів і/або персонального устаткування, які будуть допомагати учневі пройти визначений навчальний курс. Адаптування, викладене в ППР, має правильно пояснювати стратегії і дії з підтримки, які відрізняються від наданих іншим учням класу в процесі навчання і які можуть бути використані в організації і здійсненні процесу освіти з усіх навчальних дисциплін.

Адаптування середовища включає зміни або заходи підтримки учня і фізичному середовищі класу в його розвитку.

Психоло-педагогічне адаптування включає зміни, внесені в педагогічні стратегії, що відповідають загальноосвітнім програмам, для полегшення процесу навчання учня і забезпечення процесу в його розвитку.

Адаптування в області оцінки відносяться до змін методів/засобів оцінки для того, щоб дозволити учневі продемонструвати набуті знання.

Наприклад.

Пристосування середовища: доступність, інтенсивність освітлення, зменшення рівня шуму в класі, приміщення для усамітнення для проведення корекційних завдань.

Психолого-педагогічна адаптація: збільшення часу на виконання завдань, чергування видів діяльності, виконання завдань за зразком, вид та частота релаксації, використання засобів концентрації уваги.

Адаптація навчального матеріалу: адаптація навчальних посібників, наочних матеріалів, картки-підказки, використання друкованих текстів з різним розміром шрифтів.

Необхідне спеціальне обладнання

Так. (Перераховує обладнання, яке замовили за державну субвенцію відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 27.02.2019 № 129 "Деякі питання використання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами у 2019 році".)

Пункт 10. Індивідуальний навчальний план

Індивідуальний навчальний план (ІНП) – це один з найважливіших інструментів у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами. Він розробляється командою педагогів і фахівців та об'єднує їхні зусилля з метою розробки комплексної програми роботи з дитиною і, водночас, визначає, які саме послуги надаватиме кожний фахівець. Батьки є активними учасниками розробки індивідуального навчального плану, оскільки вони знають

своїх дітей краще за інших. Індивідуальний навчальний план визначає необхідні адаптації/модифікації та слугує підґрунтям для подальшого планування навчальних занять. Він розробляється та реалізується для кожного учня з особливими освітніми потребами.

Під час створення індивідуального навчального плану головна увага звертається на розробку конкретних навчальних стратегій і підходів, а також системи додаткових послуг, які дадуть дитині змогу успішно навчатися у звичайному класі.

Зазвичай, в індивідуальному навчальному плані містяться такі компоненти:

1. Цілі і зміст (завдання). Саме вони мають допомогти дитині опанувати певні знання і вміння. Вони мають відповідати поточному рівневі розвитку учня. У визначенні цих цілей і завдань беруть участь всі особи, причетні до роботи з дитиною.

Цілі – це твердження щодо бажаного результату. Вони можуть стосуватися знань, умінь, поведінки і мають бути чітко сформульовані, висловлені через позитивні твердження та бути зрозумілими всім, хто їх читає.

Завдання – це необхідні проміжні кроки на шляху до окресленої цілі, написані зрозумілими та простими термінами.

У плані має бути визначено, хто, що, коли і як має робити.

Цілі мають бути визначені в усіх сферах, де спостерігаються відставання у розвитку (інтелектуальний,

соціальний і емоційний розвиток, розвиток моторики, мовленнєві навички тощо).

2. Педагогічні технології - методи, якими вчителі будуть оцінювати учня під час реалізації навчальних завдань.

3. Оцінювання знань, які засвоїв учень. Невід'ємною складовою процесу розробки ІНП є оцінка і збирання відомостей про успіхи учня. При цьому можуть збиратися зразки робіт дитини, результати спостережень, контрольні листки, описи поведінки, результати порівнянь з типовим рівнем розвитку, результати тестів тощо.

Через деякий час вчитель та інші фахівці оцінюють успіхи дитини, визначають, наскільки ефективним є навчальний план, діляться інформацією з батьками учня. За потреби члени групи з розробки ІНП можуть ініціювати проведення зборів ще до закінчення терміну дії плану.

Відомості про прогрес учня (із зазначенням відповідних дат) записуються безпосередньо в індивідуальний навчальний план.

Індивідуальні навчальні плани можуть мати різний вигляд. При щоденних зусиллях вчителів щодо реалізації окреслених цілей і завдань, при ретельному документуванні всіх відомостей, можна очікувати на успішне навчання і розвиток дітей.

**Цілі
навчання**

Зміст

**Педагогічні
технології,
спрямовані на
досягнення
мети**

**Оцінюва
ння
знань,
які
засвоїла**

I. Мовленнєва змістова лінія

- а) виховання стійкої мотивації й свідомого прагнення до вивчення української мови;
- Коментування висловів відомих людей про українську літературну мову, дотримання її норм як ознаки й обов'язку культурної людини.
 - Редагування речень, у яких порушено літературні норми української мови.
- б) формування духовного світу учнів, цілісних світоглядних уявлень;
- Ознайомлення з українським лінгвістичним інтернет-порталом «Словники України онлайн».
 - Колективне укладання переліку цікавих школярам українськомовних сайтів.
- Докладний усний переказ тексту публіцистичного стилю з елементами роздуму

II. Мовна змістова лінія

- в) формування вмінь розрізняти, аналізувати, класифікувати мовні
- **Вступ.** Літературна норма української мови
- Складання висловлення про красу осінньої пори з використанням однорідних членів речення. Складання й розігрування

факти.

- **Вигук** як особлива частина мови.
 - Групи вигуків за значенням.
 - Дефіс у вигуках.
 - Кома і знак оклику при вигуках.
- діалогу.
Виразне читання текстів з вигуками.
Складання й розігрування діалогів.

III. Соціокультурна змістова лінія

- Мова — скарбниця духовності народу.**
- Формування української народності. Речові пам'ятки слов'ян, писемні джерела про слов'ян. Людина й природа.
- Висловлювання Мова — цілюще народне джерело», «Минуле свого краю завжди хвилює»,

Навчальний предмет. Зарубіжна література

Мета предмета: прилучення учнів до кращих здобутків зарубіжної літератури та культури, розвиток творчої особистості (читача), формування в неї гуманістичного світогляду, високої моралі, естетичних смаків, а також якостей громадянина України, який усвідомлює свою належність до світової спільноти.

Цілі навчання

Зміст

Педагогічні технології, спрямовані на досягнення мети

Оцінювання знань, які

**Історичне
минуле в
літературі**

• формування поваги до різних мов, культур, традицій, толерантно о ставлення до всіх рас, народів, народностей

• виховання любові до української мови і літератури як органічного складника світової культури.

Вальтер Скотт (1771–1832).

«Айвенго» В. Скотт – засновник історичного роману. Історія і художній вимисел у романі «Айвенго».

Утілення в образі Айвенго кодексу лицаря, художні засоби створення образу.

А. Маргул-Шпербер («Про назву концтабору

Бухенвальд»), **Б. Ш. Окуджава** («До побачення, хлопчики...»)

Зображення трагедії Другої світової війни з різних боків Європи.

Усний переказ прочитаного,

індивідуальна робота, тести, творчі завдання, аудіювання, літературні диктанти, індивідуальні

завдання для самостійного письмового

виконання, відповіді на поставлені запитання, контрольні роботи та твори.

**1. Духовне
випробування**

Джеймс Олдрідж (нар.

Усний переказ прочитаного,

- людини
 - 1918).
 - «Останній дюйм».
 - Проблема
 - взаємин між батьками й дітьми.
 - Символічність назви оповідання.
 - Редьярд Кіплінг (1865–1936).
 - «Балада про Схід і Захід».
 - «Якщо...».
 - Протистояння і примирення Сходу й Заходу в «Баладі про Схід і Захід» Р. Кіплінга.
 - індивідуальна робота, тести, творчі завдання, аудіювання, літературні диктанти, індивідуальні завдання для самостійного письмового виконання, відповіді на поставлені запитання, контрольні роботи та твори.
2. Підсумки.
- Узагальнення і систематизація навчального матеріалу.
 - Усний переказ прочитаного, тести, контрольні роботи та твори.

Зібрана інформація про актуальні компетенції учня, його сильні сторони, інтереси і результати стандартизованих тестів повинна бути внесена до розділу ІІР "Моніторинг стану розвитку учня" .

Інформація повинна відповідати фактичному рівню розвитку учня і служити основою для вибору послуг, які

повинні бути надані, втручань, прогнозування кінцевих цілей навчання і для розвитку в кожній сфері втручання.

Моніторинг прогресу в розвитку учня здійснюється по сферам розвитку і дисциплін навчання протягом усіх академічних семестрів, при цьому показники прогресу заносяться у таблицю *стану розвитку учня* на дату їх встановлення.

Оцінка прогресу в розвитку учня здійснюється в кінці кожного семестру.

Результати моніторингу складають основу для змін/актуалізації ІПР.

У безперервному процесі моніторингу прогресу учня може бути виявлена необхідність зміни ІПР. Зміна може здійснюватися шляхом:

- Формулювання нових кінцевих цілей навчання або перегляду річних задач в разі, коли навчання здійснюється більш швидким темпом, ніж встановлено в ІПР;
- Групування кінцевих цілей навчання по етапах, формулюючи простіші кінцеві цілі в разі, коли навчання здійснюється в більш повільному темпі, ніж встановлено в ІПР;
- Зміни педагогічних стратегій/технологій, з уточненням персонального обладнання, або встановлення іншого рівня підтримки/допомоги (наданої фахівцями).

Зміни щодо кінцевих цілей навчання повинні здійснюватися протягом семестру в оптимальні терміни щоб учень мав достатньо часу для підтримки до

запланованої перевірки відповідно до змін, внесених до ІПР.

Кінцеві цілі навчання, обумовлені в ІПР (програма з кожної навчальної дисципліни) повинні переглядатися в середині і в кінці кожного семестру навчального року. Важливо встановити чинники, що зумовили відповідний рівень реалізації кінцевої мети, зазначеної в ІПР.

Коли причина успішності нижча очікуваного рівня є недолік даних про сильні сторони і потреби учня. Здійснюється повернення до першого етапу розробки ІПР, збір і розгляд лопаткової інформації.

Якщо причина незадовільного виконання очікувань/кінцевих цілей полягає в неадекватному розподілі завдань, або недостатню участь персоналу установи, група ІПР повертається до другого етапу з відповідними виправленнями.

Прогрес ІПР є циклічним, повернення до будь-якого етапу передбачає послідовне проходження всіх інших етапів.

Узгодження ІПР. Консультування батьків

ІПР повинна бути узгоджена з батьками і учнем. Інформація про результати консультацій в обов'язковому порядку вносять в ІПР.

Батьки та учень, у випадку повноліття, особистим підписом, засвідчують, що ІПР було узгоджено з ним.

Якщо батьки або учень відмовляються від узгодження ІПР, робиться відповідний запис, який засвідчується їх підписом.

Процес консультування здійснюється відповідно до плану, затвердженого директором навчального закладу.

План консультування може включати телефонні переговори з батьками, обговорення педагогічних працівників з батьками. В даному випадку вказується дата, коли варіант ІПР буде направлений батькам для узгодження.

Після розробки і затвердження ІПР команда супроводу повинна упевнитися, що всі особи, які будуть допомагати учневі, знають зміст відповідного документа. З цією метою на даному етапі група:

- Узагальнює обов'язки осіб, які будуть виконувати ІПР;
- Переконається, що всі особи, які будуть надавати допомогу дитині включаючи батьків, отримали копію ІПР.

Запровадження інклюзивного підходу в системі вітчизняної освіти передбачає забезпечення рівного доступу до якісної освіти дітям з особливими освітніми потребами шляхом організації їх навчання в загальноосвітніх навчальних закладах на основі застосування особистісно зорієнтованих методів навчання з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності таких дітей.

Основна відповідальність за учнів, їхнє повсякденне навчання та його результати покладається на вчителя

школи. Але необхідно усвідомлювати, що без належних знань та «підтримки» (тих базових засобів, які виходять за межі можливостей вчителя) вчитель не зможе досягти необхідних результатів.

Корекційні вправи для дітей за інклюзивною формою навчання

Інклюзивне навчання та виховання забезпечує доступ до освіти дітей з особливими потребами у навчальних

зкладах за рахунок застосування методів навчання, що враховують індивідуальні особливості таких дітей. Отримані знання і вміння дітей в соціумі допомагають дітям з особливими освітніми потребами цілковито адаптуватися в суспільстві, підготуватися до подолання неминучих життєвих труднощів, а, отже, реалізуватися в повній мірі як рівноправні і повноцінні члени суспільства.

Саме дані вправи допоможуть асистенту при реалізації даних цілей під час роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.

Вправи для розвитку уваги

Загадкові картинки

(За Гільбух Ю. З.)

Для розвитку цілісності сприйняття, концентрації та стійкості уваги. За допомогою цих картинок можна побачити те, як дитина виділяє ціле, як подає інформацію, а також рівень пошукової активності, вміння почути і виконати інструкцію. Наприклад, дитина може брати картинку в руки і повертати його, шукаючи певний ракурс, який дозволить знайти нові предмети.

Дитину просять вказати все, що вона бачить на малюнку. Після того, як всі предмети знайдені, просять назвати все одним словом (розвиток уміння узагальнювати та класифікувати).

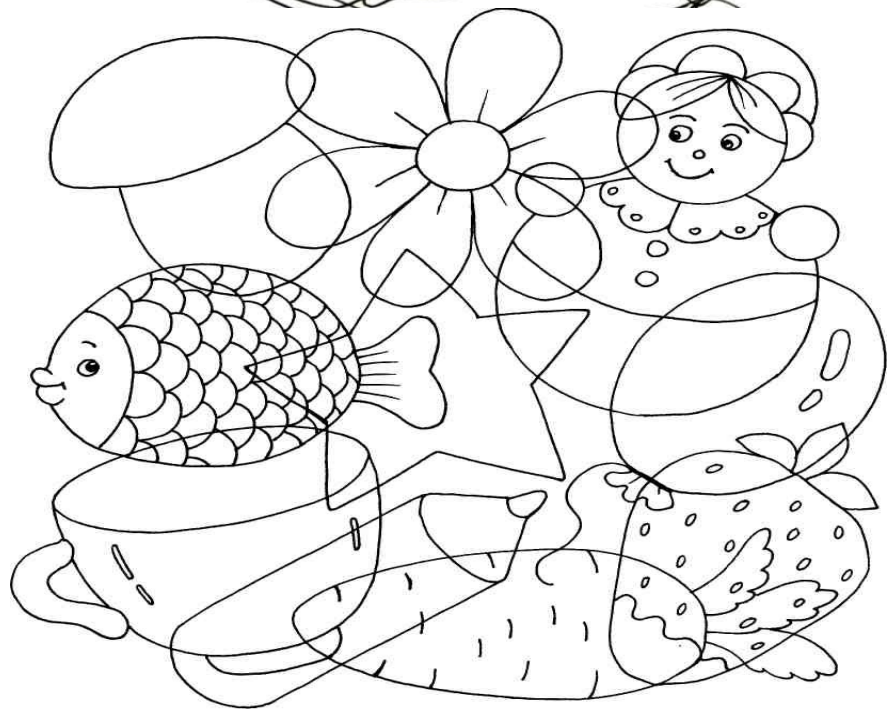
ВІДПОВІДІ до завдань:

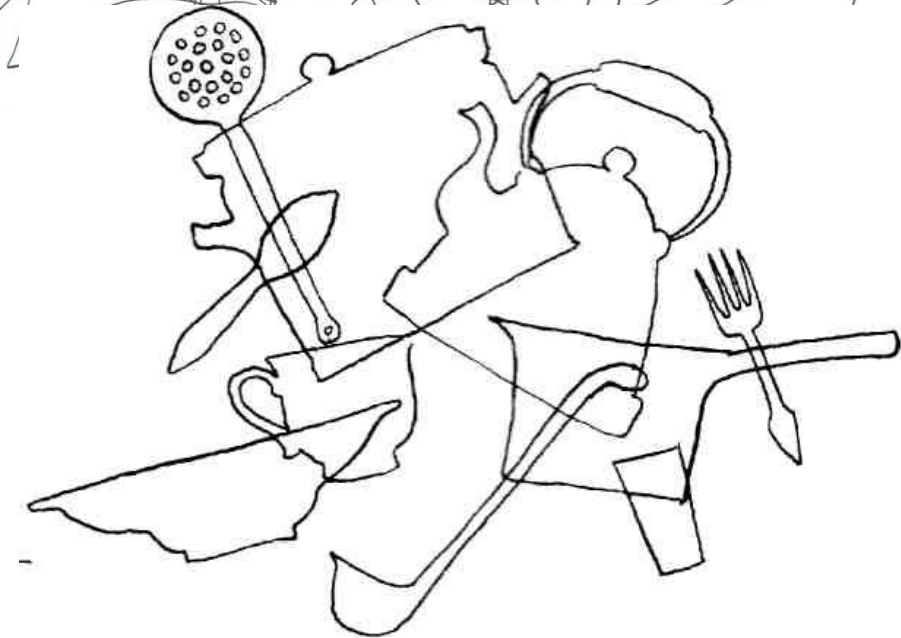
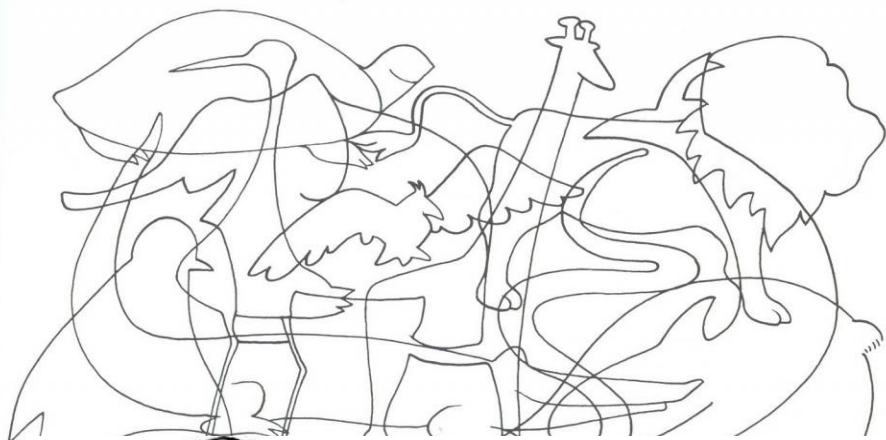
1: Машина, чашка, вишня, півень, лоша, груша, шапка, олівець, кулька.

2: Чашка, морквина, полуниця, олівець, зірка, повітряна кулька, рибка, квітка, грибок, іванець-киванець.

3: Черепаха, жираф, слон, ведмідь, лев, крокодил, змія, птах, пінгвін, журавель.

4: Тарілка, чашка, ложка, виделка, чайник, каструля, полоник, стакан, кухлик, шумівка.

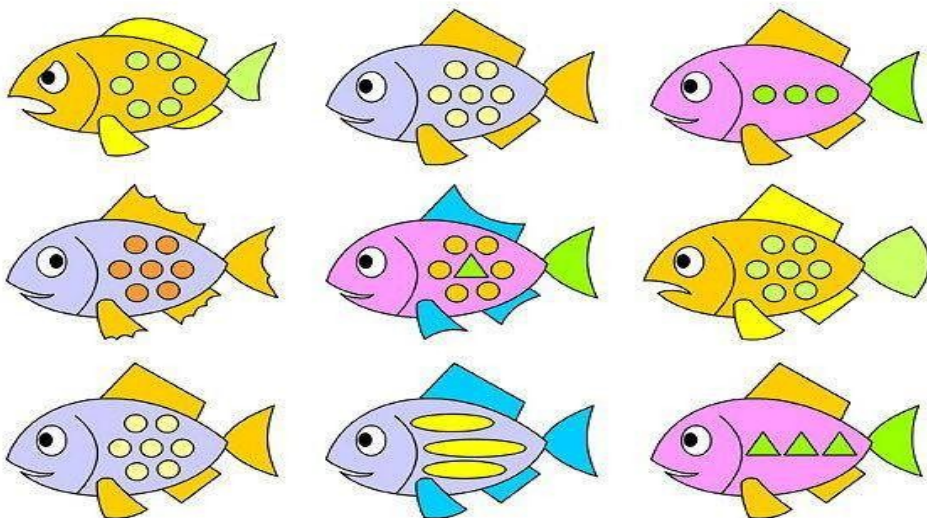

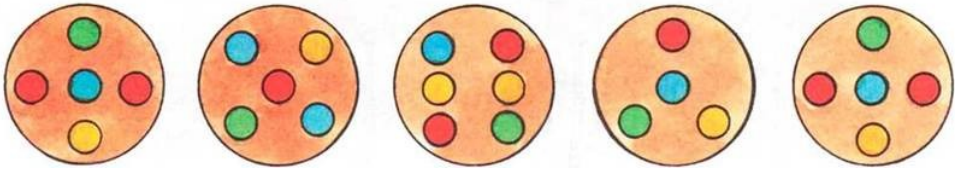

Знайди два однакових

Для розвитку спостережливості та концентрації уваги, а також зорової пам'яті.

Знайди 2 однакових предмета.

Знайди на малюнку

Знайди на малюнку представлені предмети.

Для розвитку стійкості, концентрації уваги, спостережливості.

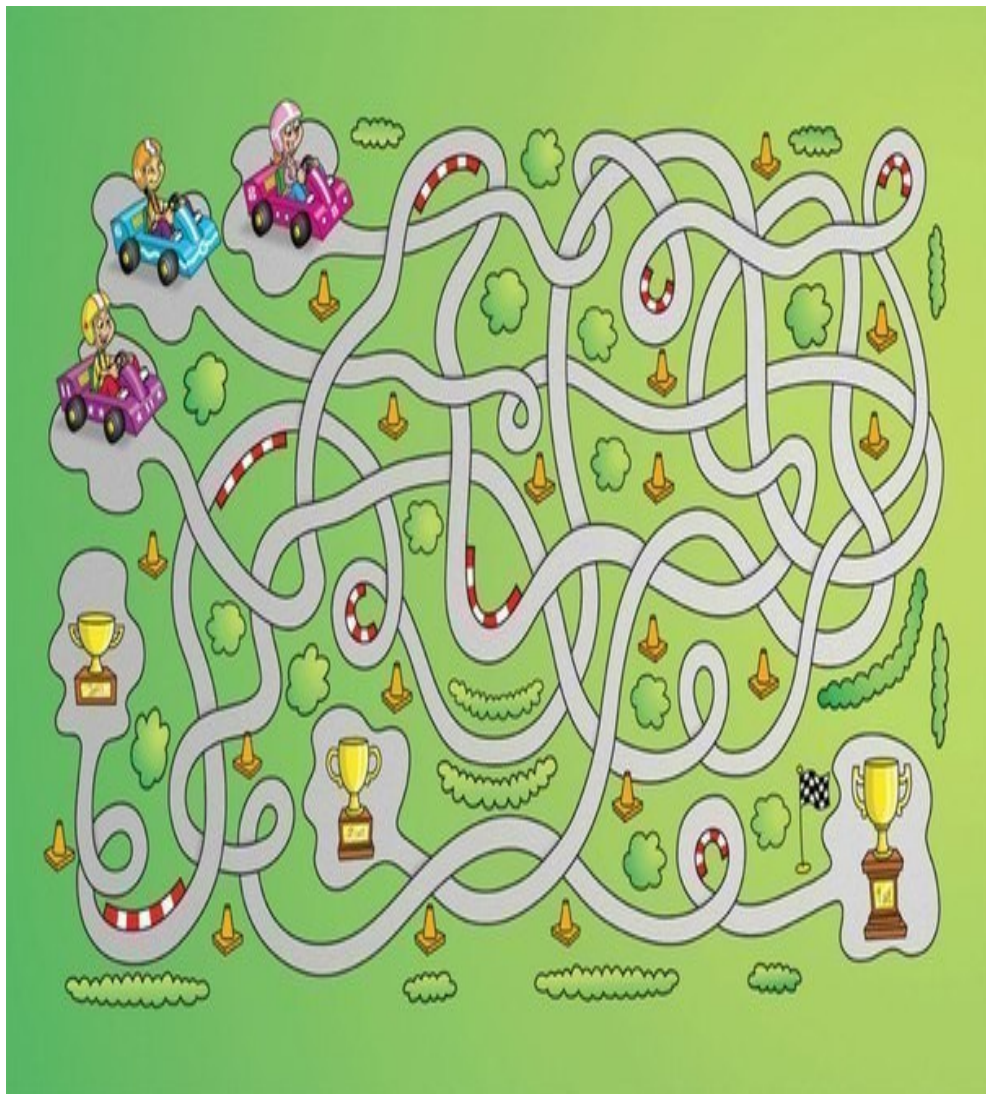

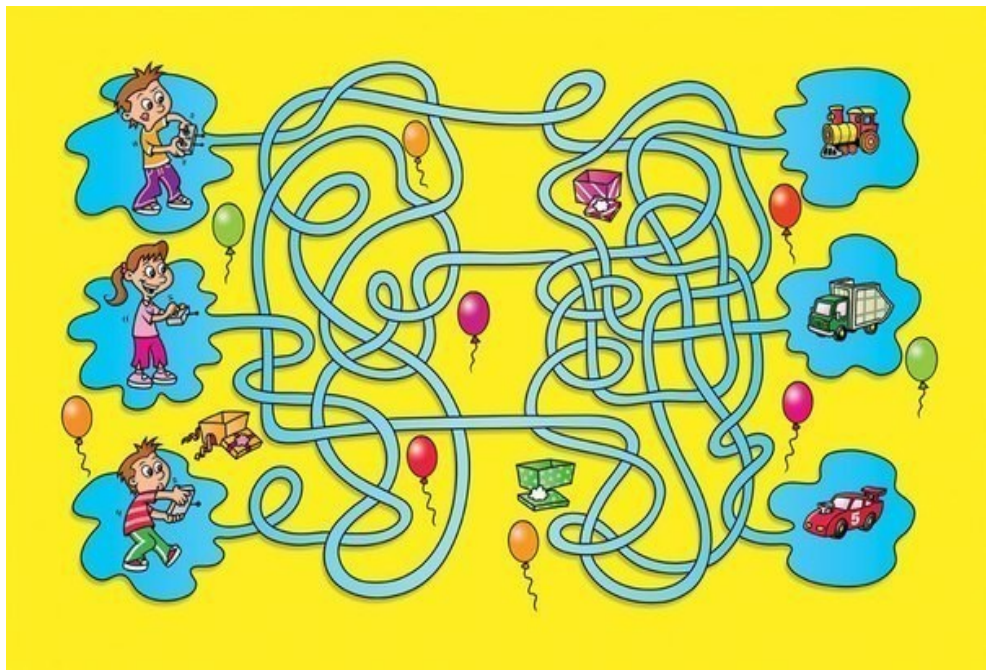

Лабіринти

Лабіринти для розвитку уваги а також моторної координації.

Віммельбух

Віммельбух – в перекладі з німецької мови «книга, яка миготить».

Що ж такого незвичайного і корисного в таких книгах, що вони настільки популярні серед покупців?

Книга-віммельбух – це книжка, на сторінках якої безліч дрібних зображень, а завдання дитини – розглянути їх, знайти певного героя, запам'ятати, порахувати, і т. д .;

✚ в книзі-віммельбух немає тексту, або його мінімальна кількість;

✚ сторінки її з щільного картону;

✚ мало розворотів;

✚ дуже якісні і тематично підібрані сюжетні малюнки;

✚ сприяє розвитку уваги, кругозору, пам'яті;

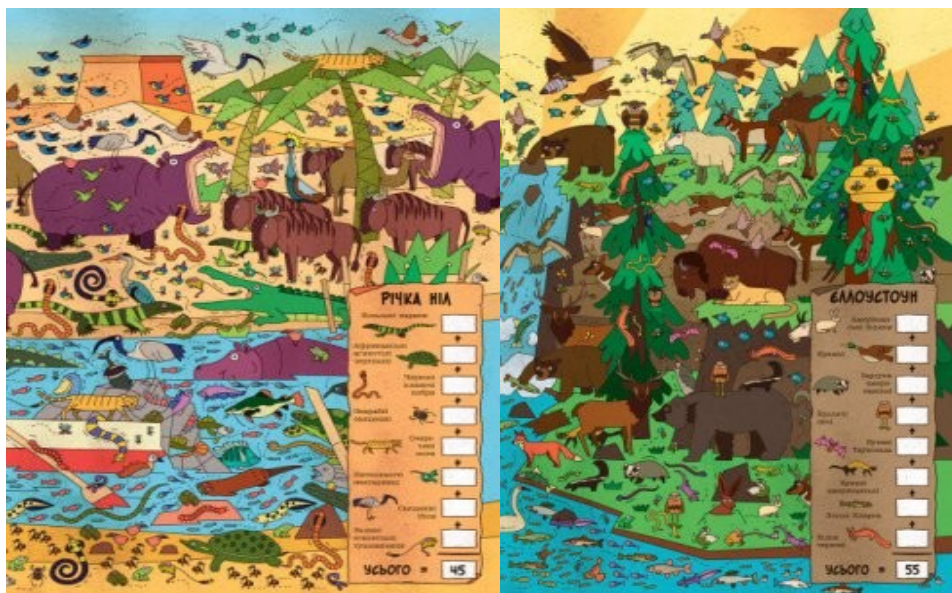
✚ підходить дітям будь-якого віку.

Віммельбухі родом з Німеччини. Але оскільки такі книги майже (або повністю) не мають тексту, то придбати їх можна на будь-якій мові будь-яких авторів і видань.

Книга-віммельбух “Заховані в природі”

Книга-вімельбух "Мегалічба. Тварини"

Ігри для розвитку пам'яті

Запам'ятай слова по порядку. Називаємо кілька слів, які дитина повинна запам'ятати і повторити в тому ж порядку. Для початку можна використовувати в грі лише декілька слів – 3-5. Далі можна ускладнювати правила гри, збільшуючи кількість слів. Наприклад: будинок, сонце, каша, лампочка, собака.

Хто загубився. Перед малюком викладаємо кілька іграшок (штук 5-6 не більше) і просимо запам'ятати їх. Далі малюк виходить з кімнати, а ми швидко ховаємо одну з іграшок. Повернувшись, дитина повинна уважно повинна визначити, хто ж утік і загубився.

Будиночок. Для цієї гри беремо кілька іграшок (підійдуть різні іграшки з кіндер-сюрпризів, маленькі машинки та ін. Невеликі іграшки). Просимо дитину запам'ятати іграшки. Після того, як малюк повідомляє, що запам'ятав – ховаємо іграшки в «будиночок» (роль

будиночка може зіграти звичайна коробка). Просимо дитину пригадати всі іграшки, які сховалися. Після того, як всі іграшки відгадано, можна помінятися ролями, і тепер мама вгадує, хто ж сховався в будиночку

Картинки. Для цієї гри підійдуть будь-які кольорові картинки, якщо у вас є книжка з великою кількістю картинок, сміливо беріть її. Дитині показуємо картинку, і просимо запам'ятати все, що на ній зображено. Після того, як малюк подивився і все запам'ятав, картинку прибираємо і просимо дитину по пам'яті відтворити все, що він бачив.

Магазин. Відправляємо дитину в «магазин» при цьому називаємо те, що потрібно купити (для початку не більше 4-5 найменувань). Наприклад, хліб, морозиво, молоко, сир, шоколадку. Малюк біжить в іншу кімнату і перераховує татові-«продавцеві» все, що він хоче у нього купити. З часом список покупок збільшуємо. У таку гру можна грати і в реальному магазині. Виходячи з будинку, повідомте дитині, що вам необхідно купити в магазині. Прийшовши в магазин, нехай малюк по пам'яті допомагає вибирати необхідні продукти.

Розвідники. Перед виходом на вулицю оголошуємо дитині початок гри і пояснюємо умови. Необхідно на вулиці все запам'ятовувати, де що знаходиться, що відбувається, а повернувшись додому, «доповісти» татові, що бачив, акцентуючи увагу на деталях: якого кольору машина у дворі, кого зустріли в магазині, скільки кішок бігало біля сусіднього під'їзду ...

Портрет. Пропонуємо малюкові уважно подивитися на маму і запам'ятати, у що вона одягнена. Далі мама виходить в іншу кімнату і щось міняє у своєму образі, наприклад, надягає шапку, шарф або змінює одну спідницю на іншу. Повертається в кімнату. Дитина уважно дивиться на маму і повідомляє, що змінилося в її образі.

Танцюємо. Ця гра допомагає в розвитку рухової пам'яті. Включаємо музику і відтворюємо під неї який-небудь нескладний рух. Наприклад, сісти навпочіпки, встати, а потім підняти руки вгору. Пізніше кількість рухів можна збільшувати. Дитина в свою чергу запам'ятовує рухи мами, а потім відтворює їх по пам'яті.

Повторюшка. Для гри використовуємо підручні матеріали: гудзики, монетки, рахункові палички. За допомогою перерахованих предметів викладаємо нескладне зображення, наприклад, будиночок або цифру 1. Пропонуємо дитині запам'ятати зображення, після чого малюк відтворює побачене.

Малюнок. Малюємо на аркуші паперу простий малюнок, наприклад, круг, трикутник, квадрат. Зображення протягом декількох секунд показуємо дитині, після чого прибираємо і малюк повинен відтворити малюнок на своєму листку. Спершу малюнки створюються простим олівцем, далі можна ускладнювати різними кольорами, формами, кількістю зображених на аркуші паперу предметів.

Знайди зображення. Дитині показуємо картку із зображеними на ній тваринами. Після того, як малюк уважно подивився і запам'ятав, картку прибираємо. Далі перед дитиною викладаємо кілька карток із зображеними на них різними тваринами, в тому числі і ту, яку дитина запам'ятовувала. Просимо малюка уважно подивитися на картинку і вказати ту, яку йому показували. Напочатку, можна обмежитися 4-5 картками, далі ускладнюємо вправу за допомогою збільшення кількості картинок.

Слова. У цю гру можна грати, як удвох, так і з групою дітей. Називаємо слово (наприклад, сонце), малюк його запам'ятовує, повторює і додає будь-яке додаткове слово (наприклад, озеро). Наступний гравець (або знову ви, якщо граєте удвох з дитиною) називає всі перераховані раніше слова і додає одне нове слово (наприклад, сонце, озеро, верблюд). Гра продовжується до тих пір, поки один з гравців не зможе відтворити всі раніше названі слова.

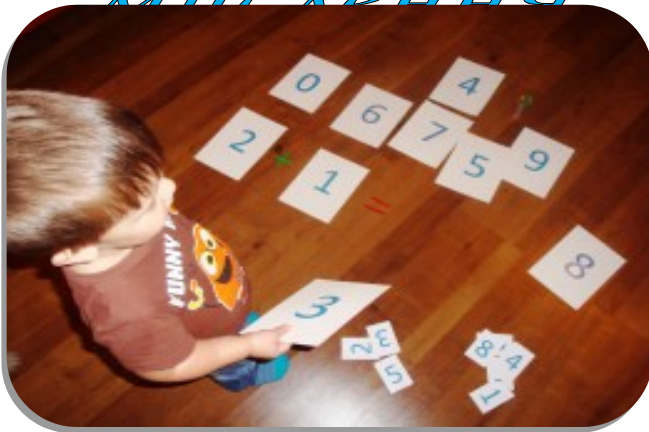
Знайди 10 відмінностей. Дитині демонструємо дві картинки, які мають незначні відмінності один від одного. Дитина, уважно вивчивши картинки, повинна знайти ці відмінності й назвати.

Меморі. Беремо кілька парних карток (для початку краще брати невелику кількість). Показуємо дитині зображені на картках картинки. Далі перевертаємо їх сорочками догори. Пропонуємо малюкові відкривати картки попарно. Якщо зображення збіглися, то вони видаляються з гри. Якщо ж картинки виявилися різні, то

перевертаємо їх знову сорочками вгору і повертаємо на місце.

Дії. Дитині пропонуємо виконати дії в певному порядку. Наприклад, підійди до свого столу, візьми червоний фломастер і віднеси його на кухню.

Ігри для розвитку мислення

Пропонуємо величезну добірку логічних задач для дітей молодшого шкільного віку. Такі завдання розвивають не тільки логічне мислення, а й увагу, пам'ять, кмітливість. Вирішуйте з діточками такі завдання! Дітям вони дуже подобаються!

✚ Стоїть клен. На клені дві гілки, на кожній гілці по дві вишні. Скільки всього вишень

✚ Якщо гусак стоїть на двох ногах, то він важить 4 кг. Скільки буде важити гусак, якщо він стоїть на одній нозі?

✚ У двох сестер по одному брату. Скільки дітей в сім'ї?

✚ Жираф, крокодил і бегемот жили в різних будиночках. Жираф жив не в червоному і не в синьому будиночку. Крокодил жив не в червоному і не в помаранчевому будиночку. Як ти гадаєш, в яких будиночках жили звірі?

✚ Три рибки плавали в різних акваріумах. Червона рибка плавала не в круглому і не в прямокутному акваріумі. Золота рибка – не в квадратному і не в круглому. В якому акваріумі плавала зелена рибка?

✚ Жили-були три дівчинки: Таня, Оленка і Даша. Таня була вища за Оленку, Оленка вища за Дашу. Хто з дівчаток найвищий, а хто найнижчий? Кого з них як звать?

✚ У Михайлика три візки різного кольору: червоний, жовтий і синій. Ще у нього три іграшки: ванька встанька, пірамідка і дзига. У червоному візку він повезе НЕ дзигу і не пірамідку. У жовтому – НЕ дзигу і не ваньку встаньку. Що повезе Михайлик в кожному візку?

✚ Мишка їде не в першому і не в останньому вагоні. Курча не в середньому і не в останньому вагоні. У яких вагонах їдуть мишка і курча?

✚ Бабка сидить не на квітці і не на листку. Коник сидить не на грибку і не на квітці. Сонечко сидить не на листку і не на грибку. Хто на чому сидить? (Краще все намалювати.)

✚ Альоша, Саша і Міша живуть на різних поверхах. Альоша живе не на найвищому поверсі і не на найнижчому. Саша живе не на середньому поверсі і не на нижньому. На якому поверсі живе кожен з хлопчиків?

✚ Ані, Юлі та Олі мама купила тканину на плаття. Ані не зелену і не червону. Юлі – не зелену і не жовту. Олі – не жовту і не червону. Яка тканина для якої з дівчаток?

✚ У трьох тарілках лежать різні фрукти. Банани лежать не в синій і не в помаранчевій тарілці. Апельсини не в синій і не в рожевій тарілці. В якій тарілці лежать сливи? А банани і апельсини?

✚ Антон і Денис вирішили погратися. Один з кубиками, а інший з машинками. Антон машинку не взяв. Чим гралися Антон і Денис?

✚ Віка і Катя вирішили малювати. Одна дівчинка малювала фарбами, а інша олівцями. Чим стала малювати Катя?

✚ Рудий і Чорний клоуни виступали з м'ячем і кулею. Рудий клоун виступав не з м'ячиком, А чорний клоун виступав не з кулькою. З якими предметами виступали Рудий і Чорний клоуни?

✚ Ліза і Петро пішли в ліс збирати гриби і ягоди. Ліза гриби не збирала. Що збирав Петро?

✚ Дві машини їхали по широкій і по вузькій дорогах. Вантажна машина їхала не по вузькій дорозі. По якій дорозі їхала легкова машина? А вантажна?

✚ У семи братів по одній сестрі. Скільки всього сестер?

✚ У бабусі Дарини внучка Маша, кіт Пушок і собака Дружок. Скільки всього онуків у бабусі?

✚ Над річкою летіли птахи: голуб, щука, 2 синиці, 2 стрижа і 5 вугрів. Скільки всього птахів? Відповідай швидше!

✚ В кошику три яблука. Як поділити їх між трьома дітьми так, щоб одне яблуко залишилося в кошику?

✚ Наберезі три товсті гілки, на кожній товстій гілці по три тоненькі гілочки. На кожній тоненькій гілочці по одному яблечку. Скільки всього яблук?

✚ Саша їв яблуко велике і кисле. Оля їла яблуко велике і солодке. Що в цих яблуках однакове? Різне?

✚ Маша і Ніна розглядали картинки. Одна дівчинка розглядала картинки в журналі, а інша дівчинка – в книжці. Де розглядала малюнки Ніна, якщо Маша не розглядала картинки в журналі?

✚ Толя і Ігор малювали. Один хлопчик малював будинок, а інший – гілку з листям. Що малював Толя, якщо Ігор не малював будинок?

✚ Алік, Боря і Вова жили в різних будинках. Два будинки були в три поверхи, один будинок був в два поверхи. Алік і Боря жили в різних будинках, Боря і Вова жили теж у різних будинках. Де жив кожен хлопчик?

✚ Коля, Ваня і Сергій читали книжки. Один хлопчик читав про подорожі, інший – про війну, третій – про спорт. Хто про що читав, якщо Коля не читав про війну і про спорт, а Ваня не читав про спорт?

✚ Зіна, Ліза і Лариса вишивали. Одна дівчинка вишивала листочки, інша – пташок, третя – квіточки. Хто що вишивав, якщо Ліза не вишивала листочки і пташок, а Зіна не вишивала листочки?

✚ Хлопчики Слава, Діма, Петро і Женя садили плодові дерева. Хтось із них садив яблуні, хтось – груші, хтось – сливи, хтось – вишні. Що садив кожен хлопчик, якщо Діма не садив сливи, яблуні та груші, Петро не садив груші та яблуні, а Слава не садив яблуні?

✚ Мишко сильніший, ніж Олег, але слабший, ніж Вова. Хто найсильніший?

✚ Саша на 10 років молодший за Ігора. Ігор на 2 роки старший, ніж Олексій. Хто наймолодший?

✚ Іра на 3 см нижча, ніж Клава. Клава на 12 см вища, ніж Люба. Хто найвищий?

✚ Світлана старша за Іру, і нижча, ніж Марина. Світлана молодша за Марину і вища Іру. Хто наймолодший і хто найнижчий?

✚ На груші виросло п'ять яблук, а на ялинці – лише два. Скільки всього яблук виросло?

✚ Що станеться з білою хусткою, якщо її опустити в Червоне море?

Пентаміно

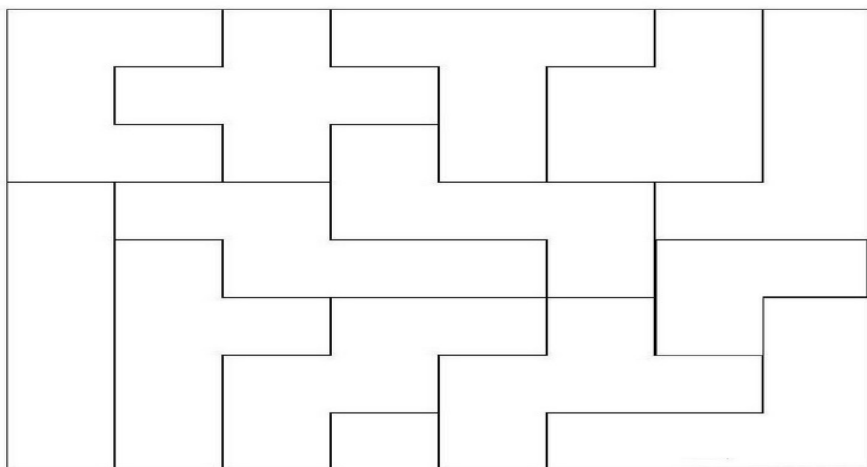
Пентаміно – головоломка, яка направлена на розвиток мислення. В цю логічну гру можна грати як дорослим, так і дітям.

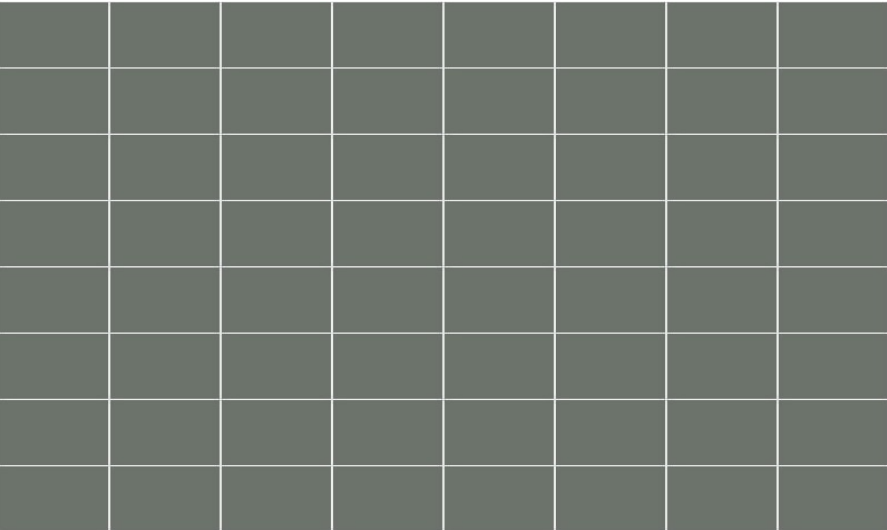
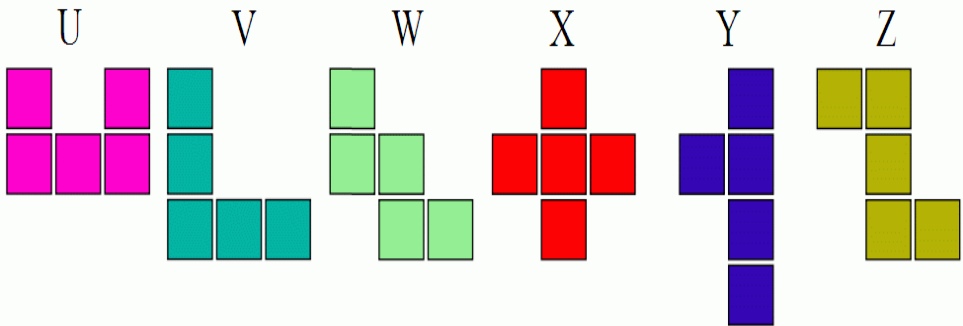
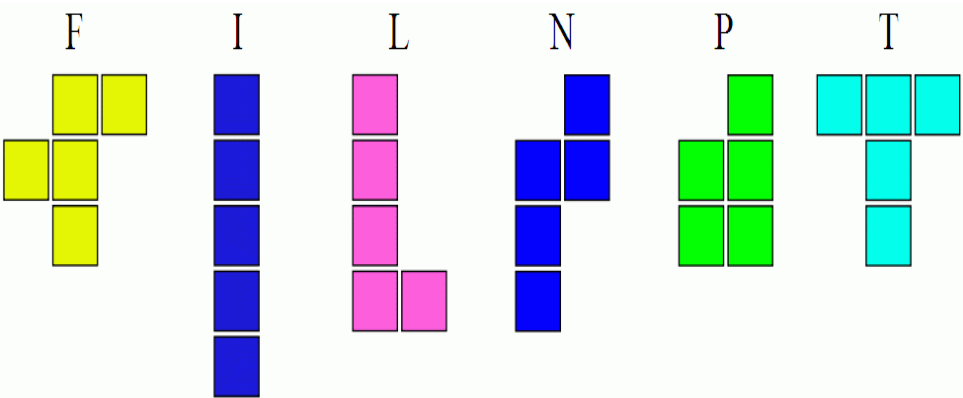
Матеріали: білі або кольорові фігурки-пентаміношки і розлінійаний чорний квадрат-поле.

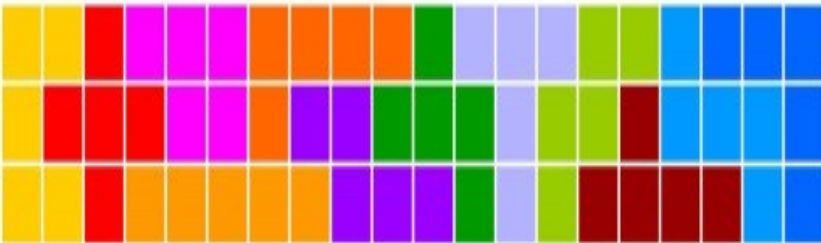
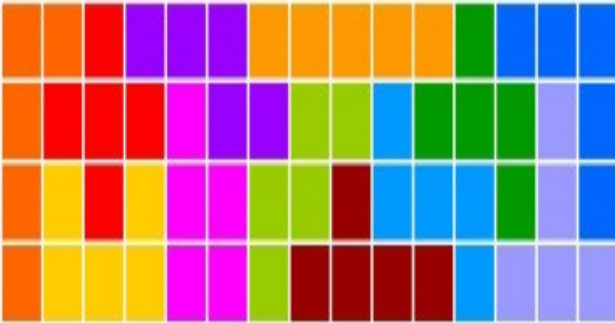
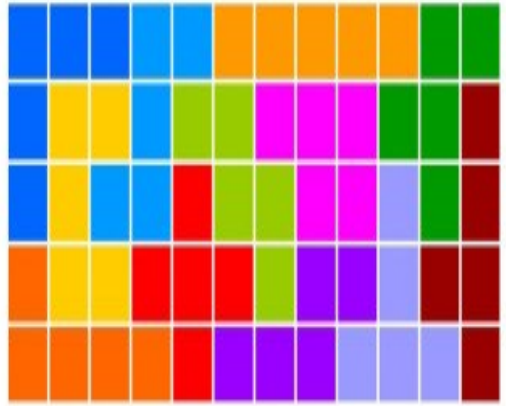
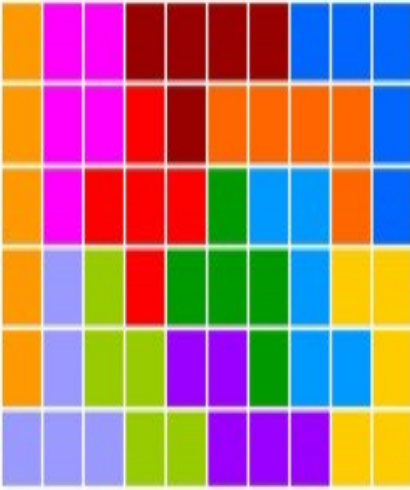
Завдання гравця – розташувати всі фігурки на полі, залишивши чотири порожні клітини. У простому варіанті фігурки можна перевертати (відображати дзеркально), а порожні клітини – залишати де завгодно. **Ускладнення:** заборона на перевороти, а порожні клітки на конкретних місцях (наприклад, по кутах).

Якщо зробити кілька комплектів, то можна збирати на час.

Ще можна без поля збирати рівні прямокутники, намагаючись, щоб не було порожнеч і нічого не стирчало.

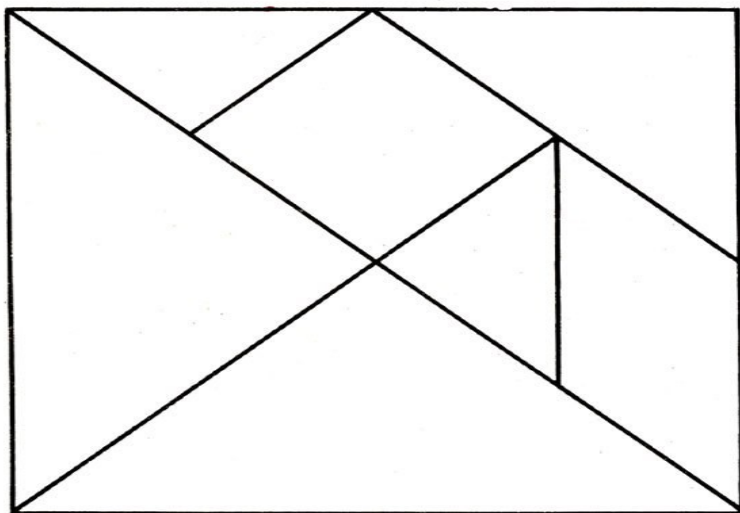

Танграм

З нею дитина вчиться аналізувати зображення, виділяти в них геометричні фігури, візуально розбивати цілий об'єкт на частини, і навпаки – складати з елементів задану модель, а найголовніше – логічно мислити.

Гра “Танграм” – одна з нескладних математичних ігор. Гра проста у виготовленні. Квадрат 10 на 10 см. З картону або пластику, однаково забарвлений з обох сторін, розрізають на 7 частин. В результаті утворюються 2 великих, 2 маленьких і 1 середній трикутники, квадрат і паралелограм. Використовуючи всі 7 частин, щільно приєднуючи їх один до одного, діти складають дуже багато різних зображень за зразками і за власним задумом. Скачати шаблон можна натиснувши на фото правою кнопкою миші, потім «Зберегти».

Етап 1

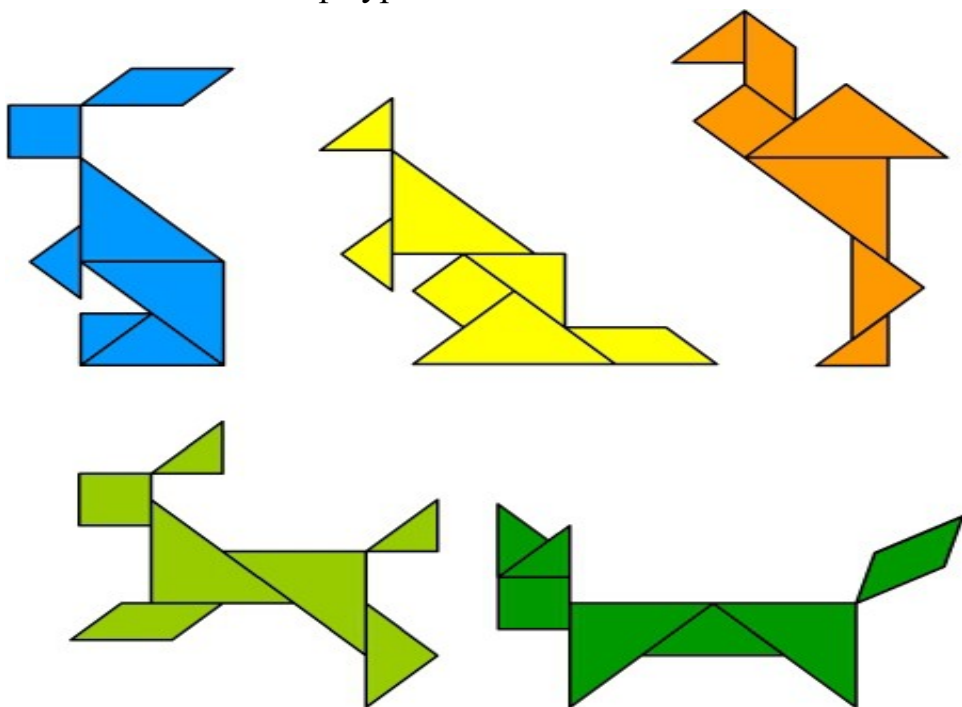

Для початку можна скласти зображення з двох-трьох елементів. Наприклад, з трикутників скласти квадрат, трапецію. Дитині можна запропонувати порахувати всі детальки, порівняти їх за розміром, знайти серед них трикутники.

Потім можна просто прикладати деталі один до одного і дивитися, що вийде: грибок, будиночок, ялинка, бантик, цукерка і т.д.

Етап 2

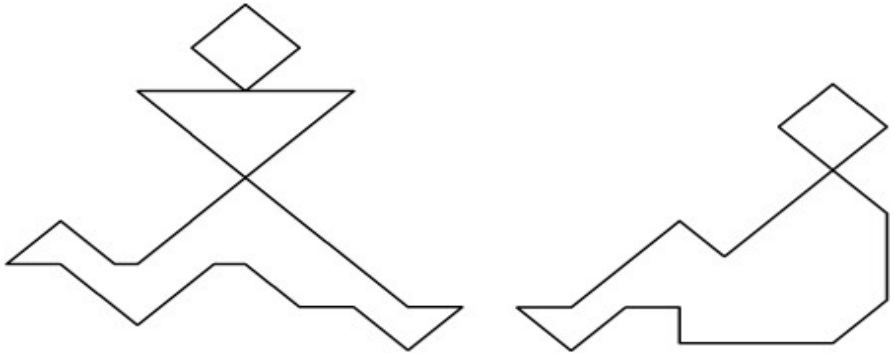
Трохи пізніше можна переходити до вправ зі складання фігурок за заданим прикладом. У цих завданнях потрібно використовувати всі 7 елементів головоломки. Почати краще зі складання зайця – це найпростіша з нижчезазначених фігур.

Етап 3

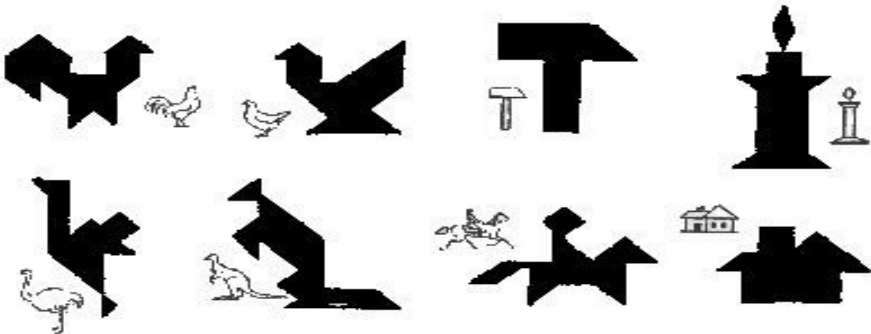
Більш складним і цікавим завданням є відтворення зображень за зразками-контурами. Ця вправа вимагає зорового розподілення форми на складові частини, тобто на геометричні фігури. Такі завдання можна пропонувати дітям 5-6 років.

Можна прикладати різні елементи головоломки, шукаючи правильний результат. Наприклад, фігури людини, яка біжить і сидить.

Етап 4

Тут вже діти можуть збирати зображення за своїм задумом. Картинка спочатку замислюється подумки, потім збираються окремі частини, після цього створюється вся картинка.

Література

1. Асистент учителя в інклюзивному класі: навчально-методичний посібник / Н. М. Дятленко, Н. З. Софій., О. В. Мартинчук та ін. під заг. ред. М. Ф. Войцехівського. – К.: ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015. 172 с.
2. Данілавічюте Е. А., Литовченко С. В. Стратегії викладання в інклюзивному навчальному закладі: навчально-методичний посібник / За ред. А. А. Колупаєвої. – К.: Видавнича група «А.С.К.», 2012. 360 с.
3. Єфімова С. М., Королюк С. В. Лідерство та інклюзивна освіта: навчальний курс та методичний посібник / За заг. ред. Колупаєвої А. А. – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2011. 164 с.
4. Інвалідність та суспільство: навчально-методичний посібник. За заг. редакцією Байди Л. Ю., Красюкової-Еннс О. В – К., 2012. 216 с.
5. Інклюзивна освіта. Підтримка розмаїття у класі: практич. посіб./ Тім Лорман, Джоан Деппелер, Девід Харві. – К.: 2013. 296с.
6. Інклюзивна освіта. Посібник для батьків. Досвід Канади: посіб. – К.: Паливода А. В., 2012. 120 с.
7. Інклюзивна школа: особливості організації та управління: навчально-методичний посібник/ Кол. авторів: Колупаєва А. А., Софій Н. З., Найда Ю. М. та ін. За заг. ред. Даніленко Л. І., – К.: 2007 128 с.
8. Інклюзивна школа: особливості організації та управління: Навчально-методичний посібник / Кол. авторів: Колупаєва А. А., Софій Н. З., Найда Ю. М. та ін. За заг. ред. Даніленко Л. І., – К.: 2007. 128 с.

9. Інклюзивний ресурсний центр: досвід проекту / Під заг. ред. Софій Н. З., – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2015. 76 с.

10. Модуль. Вступ до питань «інвалідності» / Авторський колектив: Л. Байда, О. Красюкова-Еннс, А. Обухівська та ін. // Канадсько-український проект: «Інклюзивна освіта для дітей з особливими потребами в Україні»: тренінгові модулі. – К., 2011. 132с

11. Модуль. Доступність та універсальний дизайн / Авторський колектив: О. Красюкова-Еннс, Я. Грибальський, Л. Байда та ін. // Канадсько-український проект: «Інклюзивна освіта для дітей з особливими потребами в Україні»: тренінгові модулі. – К., 2011.132с.

Особливі діти в умовах загальноосвітньої школи (досвід закладів освіти Дніпровського району м. Києва). Практично-методичний посібник / Упорядник Сидоренко Н. А. – К.: РНМЦ Дніпровського району, 2015. 64 с.

12. Підтримай себе – підтримай дитину: путівник для батьків дітей з особливими потребами / Методичні матеріали / Авторський колектив проекту «Інклюзивна освіта: крок за кроком», – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2015. 34 с.

13. Планування спрямоване на кожного учня: посібник з розроблення та впровадження індивідуальних начальних планів: посіб. – К.: Паливода А. В., 2012. 86 с.

14. Посібник “Індивідуальне оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі: навч. курс та наук.-метод. посіб.” / Т. В. Сак. – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2011. 168 с. – (Серія «Інклюзивна освіта»).

15. Права людини: знати, щоб захищати. Що треба знати про захист прав дітей з інвалідністю: методичний

посібник / Під заг. ред. Софій Н. З., – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2015. 52 с.

16. Працюємо разом: дитина з особливими потребами в школі. Довідник для батьків. Досвід Канади: посіб. – К.: Паливода А. В., 2012. 50 с.